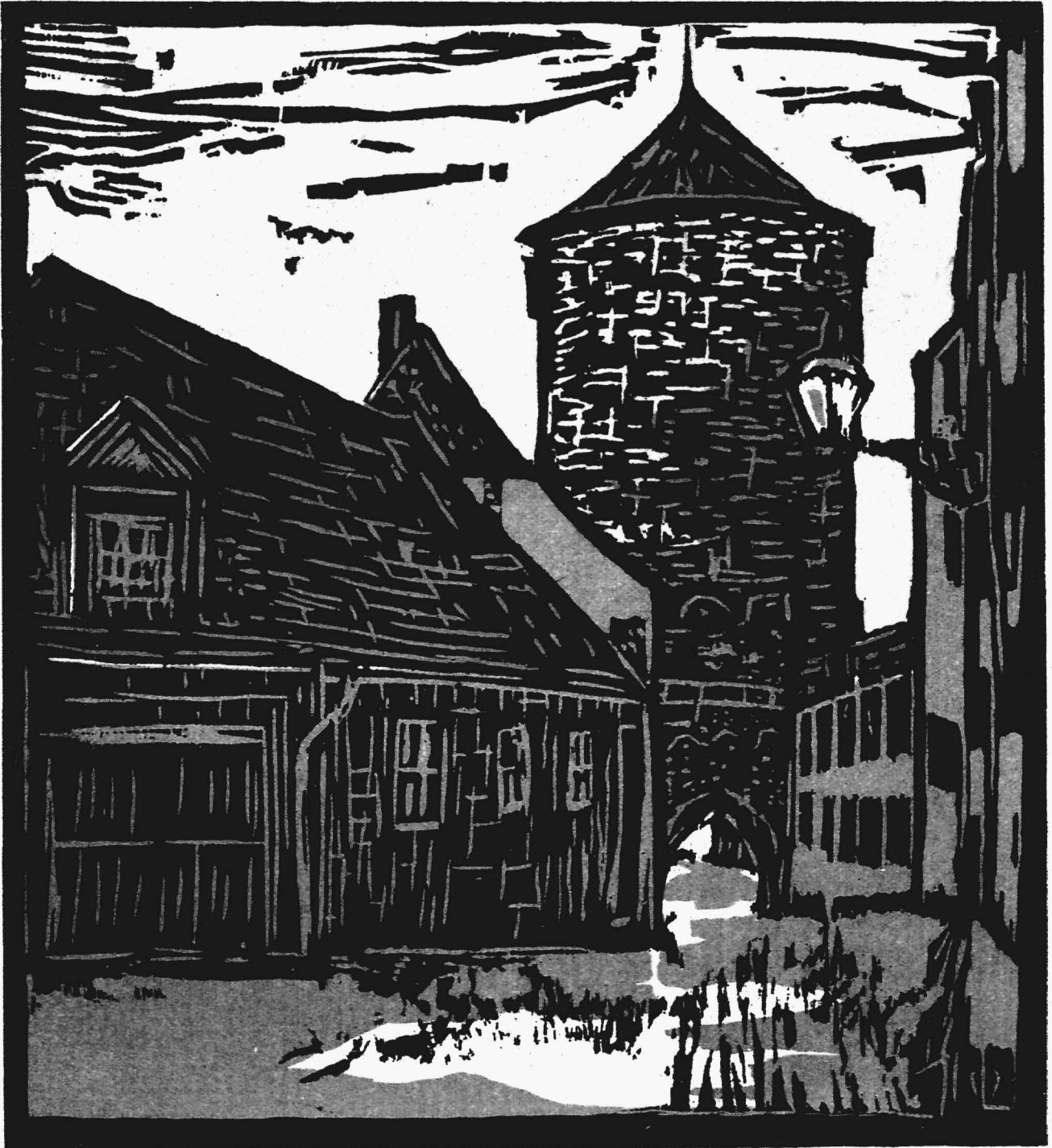

ADU

Nr. 39.

29. September 1923

DAAMIDE TUALETTIDE SPETSIAAL-ÄRI
J. S A A R

Tallinnas, Narva mnt. 19.

Pakub austatud daamidele kõige suuremas valikus elegantsemaid viimaste Pariisi modellide järgi valmistatud õhtu- ja balli-tualette, siidi ja villaseid kleite, pluuse, kuubesid, pesu j. n. e. valmis ja

tehakse tellimiste järgi.

Töö osavate meistrite järelevalvel kiire ja korralik.

Hinnad väljaspool võistlust.

Tallinna Eesti Kirjastus-Uhisus
«PÄEVALEHT»

Kõige suurem graafikatööstus Eestis

Kõige uuemate võimalustega sisseseatud

trükkida

Kõige suuremad ja täielikumad rotatsioonmasinad, kiirpressid ja ladumasinad. Kõige mitmekesisem trükitähtede valik j. n. e. j. n. e.

Litograafia

Offsettrükk

Kõige täielikum, moodsaate abinõudega töötav

tsinkograafia

valmistab võrdlemata hästi, kõige kiiremini ja korralikult kõiksugu graafilisi töid ja võib sellel alal oma täiesti uue sisseseade tõttu paremate väljamaa sellekohaste ettevõtetele -- iulgesti võistelda --

**Töö kõige kiirem ja korralikum!!!
!!! Hinnad kõige mõõdukamad !!!**

KIRJANDUSE,
KUNSTI JA
KULTUURI
AJAKIRI

TOIMETAJA
ED. HUBEL
VÄLJAANDJA
TALL. EESTI
KIRJ.-ÜHISUS

ILMUB IGA NÄDAL

I AASTAKÄIK

TOIMETUS JA TALITUS TALLINNAS, PIKE TÄNAV 2
TOIMETAJA KÕNETUNNID ÄRIPÄEVIL 1-2

JÄLLE ÜKS AJAMÄRK.

See, mis Hispaanias sündinud, on eht hispaanialik. Kindralite diktatuurid on seal tuntud asjad. Praegune diktaator, kindralkapten Primo de Rivera öelnud ise, et temale kindral Prim eeskujuks olnud. See Prim haaras läinud aastasaja kuuekümmendatel aastatel Hispaanias võimu enese kätte ja sundis kuninganna Isabella troonilt lahkuma. Primo ei läinud nõnda kaugele kui Prim, vaid jättis kuninga ilusti troonile. Ta lepib valitsusvõimuga.

Õelgu nüüd praegune diktaator küll, et ta eeskuju mitte kaugemalt pole võtnud kui Hispaania enese ajaloost, selgesti paistab silma et teda Itaalia diktaatori Mussolini edusammud sarnasele õnneküti poliitikale veetlenud.

Tingimused olid Pürenei poolsaarel riigipöörde jaoks samasugused kui Appenini poolsaarel. Teatavasti lõi Mussolini selle tõttu kergesti läbi, et ta valitsust saamatuses ja kõlvatuses (korruptsioonis) süüdistas (nagu meie tunnustamatu „Mussolini“ omal ajal „Valves“ tegi!). Pika sõja järele oli Itaalia majandusline seisukord tõesti raske, rahulolematuus suur, seda oli kerge kasutada.

Nagu Mussolini võimu haarates kõik väärnähtused valitsemise alal lubas kõrvaldada, väljaminekuid vähendada, majanduslise elu õitsele viia ja rahvuslist au ning kuulsust tõsta, nii on ka tema epigoon, kindralkapten Primo de Rivera seda Hispaanias teha töötanud. Isegi töörahvale teeb Primo samuti silmi, nagu Mussolini esialgul tegi. Kumbki ei taha aga rahvaesitusest, parlamendist suuremat teadagi.

Nii kannab riigipööre Hispaanias kindlaid diktatuuri ehk selle uuema teisendi — fascismi — tundemärke.

Kui meele tuletame, et ka Greekamaal mi-

dagi sõjaväelise diktatuuri sarnast maksmas, — ja Vene diktatuur on meil muidugi meeles — siis ei ole üleaurune üldistavat eeldust teha, et diktatuur Euroopa riikides maad võtmas. Hispaania pööre on uus ajamärk.

Missuguse riigi käes on nüüd kord? Halba ennustavaid teateid tuleb Saksamaalt, eriti Baierist.

*

Hispaania ei võtnud ilmasõjast osa, aga peab juba mitmendat aastat oma mõjupiiride laien- damiseks Marokko kabiilide sõjaka suguharu- ruga võitlust. Mitu korda on Hispaania väed palavas ja mägises Marokkos rängasti lüüa saanud, viimane kord alles kuu aja eest. Valitsus ei tahtnud enam selle kahtlase ettevõtte peale palju verd ega raha raisata. Seda kasu- tas aga Primo de Rivera ära. Ta asutas sõja- väe hulgas ohvitseride salaseltsid, kelle üles- andeks oli sõjaväe ja Hispaania „au pääst- mine“. Selleks oli tarvis „abitut“ ja „kõlvatut“ valitsust kõrvaldada, kes küllalt suuri väge- sid Marokkosse ei raatsinud saata ega küllalt suuri summasid maade allaheitmise katsete peale visata.

Primo kuulutas Barcelonas sõja Madridi valitsuse vastu ja lühikese kõhklemise järele lahkus see ametist. Mitmed ministrid põge- nesid väljamaale. Kuningaga leppis diktaator kokku, parlament saadeti laiali ja sõjaseadus kuulutati välja. Mis järgneb? Suured luba- dused, nagu ikka niisugustel kordadel. Rahvas ägab aga raskete maksukoormate all ja rah- vuslise „au päästmine“ Marokkos nõuab uusi suuri väljaminekid. Fascistid teistes Euroopa riikides saavad aga Primo de Rivera ettevõtte kordaminekust julgust ja hoogu.

EESTI KUJUTAVATE KUNSTNIKKUDE KESKÜHINGU TEINE ÜLEMAALINE NÄITUS.

ALFRED VAGA.

2

Rõõmustava nähtusena tuleb märkida K. Veeberi suurt edenemist, kes paari viimase aasta kestes arenenud on „noorest“ ja „algajast“ tugevate võimistega maalijaks, minnes mööda nii mõneski vanemast kunstnikust. Selgelt tõendab seda tema „Portree“ — tehniliselt laitmatu, hästi joonistatud ja vormi poolest kindel, mis on Triiki portreede järel parem portree näitusel. Üldiselt on Veeber võrdlemisi õige hea joonistaja ja maalija, kuid ilmutab üksikutes töedes halba käsitusvormi, — nii on vormiliselt nõrk „Tualett“, kuna „Muusikas“ naisfiguuride käed täiesti vormita. Kunstile läheneb Veeber äärmise tõsidusega, ignoreerides väliseid effekte, ja just see, et ta suurt sisse on võetud uuemaaja tõsisemast maalijast — Cézanne'ist, ning viimasest mitte pealiskaudselt aru pole saanud, vaid tõsiselt süvenenud on viimase loomingusse, on pandiks, et ta peatuma ei jää ja lähema aja kestes selle suure Prantsuse meistri mõjust vabaneb, omades iseseisva vaatlemis- ja käsitusviisi. Nii kannavad selget Cézanne'i pitsert veel „Seltskond“ ja mõlemad maastikud, kuna seda juba raskem ütelda „Sauna“, „Muusika“ ja „Võitluse“ kohta. Täielikult iseseisvad on aga eelnimetatud „Portree“ ja joonistused, mis ilmutavad kindlat omapärast käsitusviisi.

Milles Veeber tõsiselt eeskujuks olla võiks nii mitmelegi teisele kunstnikule, on tema suur töövõime ja püsivus, süstemaatiline süvenemine töösse ja erilise tähelepanu pööramine puhttehnilisele küljele. Kuigi viimasest nähtusest tingitud on Veeberi töödes paiguti ilmsikstulev kuivus ja hingetus, ei ole põhjust selle üle kurvastada — see on kahtlemata ajutine nähtus, mis kaob järk-järgult kunstniku võimiste tugevnemisega, samuti kui praegu veel mõnes töös tuntav rippuvus Cézanne'ist ja vormitus.

Head tööd on näitusel välja pannud K. Mägi ja R. Nyman, — esimene kuus huvitavat maastikku Itaaliast, teine suurema arvu värviküllaseid maastikke Hispaaniast.

Nimetasin K. Mägi maale huvitavateks sellepärast, et kunstnik, osates leida oma senistes arvurikastes kodumaa maastikkudes heledaid värve ja valgust, seda mitte leidnud pole valguse ja värvirikas Itaalias hereda lõunamaa

päikese all. Need uuemad tööd tunduvad uue leheküljena Mägi toodangus, mitte üksi tagasihoidlikkuse tõttu värvides, vaid ka käsitusviisi poolest, ning tähendavad selgesti edasiminekut. Mägi kuuest väljapanekust on kõige parem „Capri“ nr. 112, üldiselt head „Capri“ nr. 110 ja „Väikelinn“, kuna teised tööd vähem õnnestunud.

Vastandina K. Mägile on R. Nyman Hispaanias näinud peaaesjalikult heledat valgust ja heredaid värve ning on neid mõnes oma maalil hästi tabada suutnud. Nii on väga head tema „Alhambra“ nr. 126 — õrnades värviküllastes toonides — ja „Cuenca“ nr. 130 oma pealelõunase vaikse meeoluga, — mõlemad kõige enam läbituntud, hingestatud ja otsekoheemad. Samuti rõõmustavad silmi ka „Cuenca“ nr. 129, „Toledo“ nr. 118, „Ronda“ nr. 125 ja etüüdid akvarellis, kuigi kõik need oma kunstilise saavutuse poolest ei küüni eelnimetatud maalideni. Teistest tööd tunduvad „Cuenca“ nr. 117, „Ronda“ nr. 119 ja „Cuenca“ nr. 123 liig pealiskaudselt-dekoratiivsetena ja liig magusalt-ilusatena, meeletult tuletades kunstliku valgustuse kohaselt maalitud teatri dekoratsioonide oma kunstikkude värvide poolest. Kui arvesse võtta, et R. Nyman pikemat aega tegev olnud teatri dekoraatorina, on selle põhjus selge.

Võrreldes neid Hispaania maale Nymani varemate töödega, näiteks tema Norra maastikkudega, tuleb konstateerida suurt edu. Kahju ainult, et kunstnik nii vähe produktiivne olnud just iseseisva maali alal, — ta on hea kolorist. omab korraliku väljatöötatud maalitehnika ja võiks sellepärast eriti maastikumaalis palju väärtuslikku anda. Ainult vabanemist teatrikunstist, enam süvenemist loodusesse, enam seda sügavamalt ilu, mida prantslased kutsuvad „beau“, ning vähem seda, mida nad nimetavad „joli“.

Paremate tööde hulka näitusel kuuluvad A. Vabbe maalid „Kahekesi“ ja „Lõuna“, neist eriliselt hea esimene. Mida kauem neid vaatlend, seda enam köidavad nad silmi, ning kahju hakkab neist paljudest, kel Vabbe maalid t e r r a i n c o g n i t a, kes Vabbe maalides midagi näha ei oska. Koloristiliselt on hästi õnnestunud „Kompositsioon“, üldiselt hea „Kalurite kõrts“, kuigi viimases näha tahaks kindlamat käsitus-

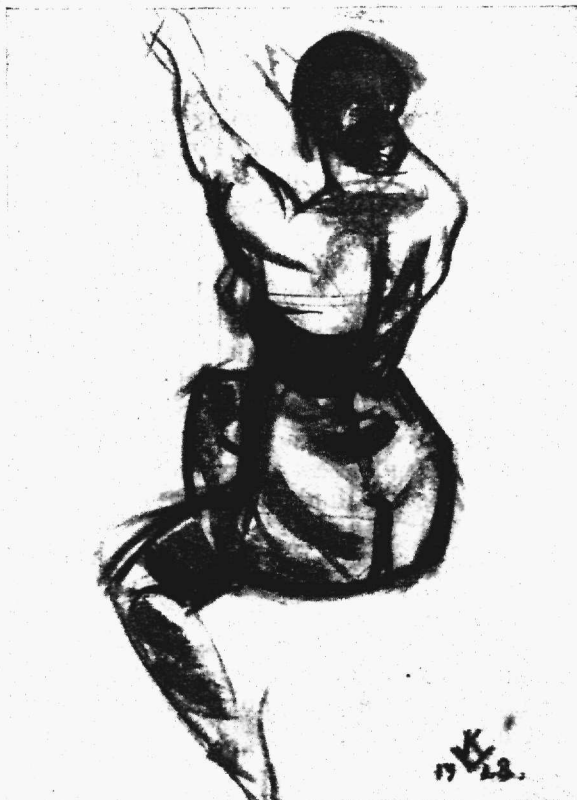
viisi maalilis, kindlamat tehnikat. Teised tööd, peale „Akvarelli“, on vähem huvitavad.

A. Krimsi kolmest maalist vaatled rahuldustundega „Talu“, — selles on saavutus; teiste kahe kohta ei saa aga seda ütelda — nad tunduvad rohkem katsetena. Üldse ei ole mul usku Krimsi ekspressionismi ehtsusesse, — kas ei ole see ekspressionismi harrastus Krimsi juures rohkem moodihaigus? Sest selgesti näib mulle, kui tuletan meele tema omapäraseid primitiivselt-stiiliseid maastikke, välja pandud aastat kaks tagasi ühisel näitusel Veeberi ja Krusteniga, et need tööd seal olid õige tee, et Krims uuesti nende tööde juure tagasi peaks tulema ja sealt algama edasiminekut oma kunstilises loomingus. Võib olla eksin, kuid ma ei suuda hoiduda avaldamast seda oma arvamist, seda enam, et tema „Kavand“ ja joonistused arusaamist ei näita ekspressionismi ülesannetest, — need on lihtsalt halvad maneerlikud katsed ja ei muud midagi.

See oleks siis kõik, mis näitusel paremat ja silmapaistvamat maalilis. Võiks siiski veel nimetada Shtsherbakovi „Sügist“, Vademani „Portreed“, Akbergi akvarelle ja Kangro-Pooli joonistusi (väga hea on

K. Veeber. Portree. (Õli.)

K. Veeber. Joonistus.

joon. nr. 57), kuna ülejäänud tööd ei vääri tõsisemat tähelepanu. Tuleb imestada ainult, kuidas juri (hrad Koort, Greenberg ja Aren) võimaliku leidis olevat näitusele vastu võtta näiteks sarnaste „meistrite“ pintslisünnitusi, nagu A. Pulsti, A. Luiki ja O. Esloni „maalid“, milles kõige paremal tahtmisel leida ei või midagi ühist kunstiga. Sarnaste tööde tunnustamist kunstitöödeks juri poolt ei saa nimetada teisiti kui kunsti profaneerimiseks, ning jääb sellepärast täiesti arusaamatuks, mis alusel julgevad kunstnikud kaebada laiemate hulkade vähese lugupidamise peale kunstist, kui kõige arvustusvõimelisemad nende hulgast seda ise ei tee. Kui ollakse nõudlikud teiste vastu, siis oldagu seda ka enese vastu. Igatahes oleks ammugi aeg juri ülesannetest õigemini aru saada.

Skulptuuris võistlevad esimese koha pärast kolm tööd: J. Koorti M. Martna pea, V. Melniku „Santa Maria“ ja R. Espenbergi „Ivi“. Need tööd on kõik umbes üheväärilised, kuid esikoha annaksin siiski Espenbergi „Ivi“le.

J. Koorti M. Martna pea (gips) ei kuulu kaugeltki mitte selle anderikka kujuri paremate tööde hulka. — ei näe temas midagi erilist, ta on harilik hea keskpärane skulptuur.

V. Melnik on näitusel esinenud üldse kuue tööga, missuguste kunstiline väärtus mitme-

sugune. Kõige parem on tema „Santa Maria“ (pronks), mis üldiselt hästi õnnestunud. Head on samuti „Pea“ (Saaremaa marmor) ja „Madonna“ (tsement), kuid viimane tuletab liigagi meele mõnda sakslase Emy Roederi skulptuuri ja tundub sellepärast vähe algupärasena. Võib rahul olla H. Visnapuu peaga (pronks), kuid monumentaalne „Puhkav sõdur“ (Saaremaa marmor) ei kannata välja nõudlikumat arvustust. — ta on vormiliselt halvasti käsitatud (eriti nõrgad on pea ja kael) ning tema idee näib laenatud olevat mõnelt Bismarcki mälestussambalt Saksamaal. Nõrk on ka K. A. Hermannii bareljeef.

R. Espenbergi kaks skulptuuri mõjuvad ülalatusena, kuna nende autor maalija, kes varemalt skulptuuris töötanud ei ole. Esikteostena on nad väga head, eriti „Ivi“ (graniit), kuna „Lapse pea“ (liivakivi) pealiskaudsem, mis osalt tingitud tema iseloomust. Mõlemad tööd näitavad head arusaamist vormist, arenenud maitset ja on tehniliselt rahuldavad.

Neljas kujur, Wetter-Rosenthal, ei suuda pakkuda midagi kõrgemat diletantismist.

Kui lõpuks esitaksime küsimuse — mida on annud väärtuslikumat Eesti kunstile E. k. k. keskühingu teine näitus? — oleks vastus järgmine: N. Triiki portree akvarellis (nr. 157) ja portreejoonistus (nr. 158), P. Areni „Alevi kõrts“, K. Mägi „Capri“ (nr. 112), R. Nymani „Cuenca“ (nr. 130) ja „Alhambra“ (nr. 126), A. Vabbe „Kahekesi“ ja „Lõuna“, K. Veeberi „Portree“, A. Krimsi „Talu“, J. Koorti M. Martna pea, R. Espenbergi „Ivi“ ja V. Melniku „Santa Maria“. Need kolmteist tööd lubavad tõsise rahulolemisega meie kunstnikkude aastase loomingu peale tagasi vaadata.

*

Vaadeldaval näitusel väljapandud tööde eest on nende autoritele haridusministeeriumi poolt moodustatud hindamiskomisjon määranud järgmised auhinnad:

Esimene auhind — 35.000 marka — N. Triikile maalide kogu eest ja J. Koortile M. Martna pea eest; teine auhind — 25.000 m. — A. Vabbele maalide kogu eest, K. Mägil maalide kogu, eriti „Capri“ nr. 112 eest, P. Arenile maalide kogu eest, A. Jansenile maalide kogu, eriti „Kavandi“ eest ja P. Burmanile maalide kogu eest. Peale selle määrati K. Veeberile maalide kogu eest ja Melnikule skulptuuride kogu, eriti

„Santa Maria“ eest tunnustusraha à 15.000 m. Riigimuseumi jaoks otsustati omandada — N. Triiki „Vabaduse sünd“, P. Areni „Talu tuba“, R. Nymani „Toledo“ nr. 122, A. Vabbe „Lõuna“, K. Veeberi „Portree“ ning V. Kangro-Pooli joonistused nr. nr. 56, 57 ja 67.

Neist hindamiskomisjoni otsustest ei saa kuidagi viisi vaikides mööda minna. Võib täiesti rahul olla esimese auhinna määramisega Triikile ja teise auhinna määramisega Vabbele, Arenile ja Mägil, võib isegi leppida veel teise auhinna andmisega Jansenile, sest seda õigustab vähemalt naisfiguur tema maalil „Suvi“ (igatahes mitte „Kavand“), kuid sugugi ei saa õigeaks tunnustada esimese auhinna määramist Koortile ja teise määramist Burmanile, ning seda nimelt järgmistel põhjustel:

Määrates esimese auhinna Triikile ja Koortile on komisjon sellega mõlema kunstniku tööd tunnustanud kunstiliselt üheväärtuslisteks, niisama teise auhinnaga üheväärtuslisteks Vabbe, Areni, Mägi ja Burmani tööd. On aga see tõesti nii? — Kahtlemata mitte. Kuna Triiki kaks paremat tööd kaugelt kõrgemal seisavad keskpärasusest, on Koorti skulptuur aga ainult hea keskpärane töö ja ei vääri seega ühesugust auhinda Triikiga. Ja kas võib üldse Burmani kunstiliselt kirjaoskamatu maale üheväärilistena kõrva seada Vabbe „Kahekesiga“ ehk „Lõunaga“, Areni „Alevi kõrtsiga“, Mägi „Capriga“ nr. 112 ning ilma auhinnata ja koguni tunnustusraha jäanud Nymani paremate maalidega („Cuenca“ nr. 130 ja „Alhambra“ nr. 126)?! — See oleks absurdum, sest nimetatud nelja maalija ülesloetud tööd on kahtlemata head kunstitööd, kuna Burmani maale on üldse raske kunstitöödeks lugeda. Omal ajal on Burman tõesti annud häid töid (etüüdid Pariisit, maalid loomadest ja kodumaa maastikud), praegu on aga sellest andekast maalijast järele jäänud ainult kahvatu vari, ning endised head tööd ei õigusta sugugi auhinna andmist praeguste halbade eest. Burmanile antud teise auhinna oleks pidanud kahtlemata saama Nyman.

Edasi jääb arusaamatuks hindamiskomisjoni mõödaminek Espenbergi „Ivi“st“. See töö ei ole sugugi halvem Koorti M. Martna peast ja Melniku „Santa Maria“st“ ning vähemalt tunnustusraha oleks ta pidanud ikkagi saama.

Millal jõutakse meil kord kunstitööde õiglase hindamiseni?!

AJALOOLINE JEEBUS.

JEEBUSUSE SÜNDIMINE.

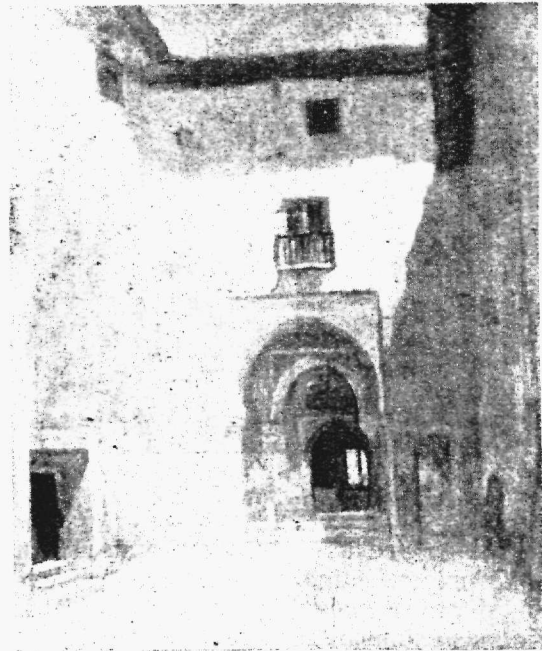
DR. DITLEF NIELSEN.

Daani õpetlane Ditlef Nielsen, tütav oma usuajalooliste uurimiste poolest, kelle suurem töö „Kolmainust Jumalast“ laialdast tähelepanu äratanud, võtab alljärgnevas kirjutuses, mis ilmus tähtsamas Daani lehes „Politiken“ 15. VI. s. a., lühidalt ja ülevahtlikult kokku teaduslike uurimiste tagajärjed Jeesuse sündimisest. Tõlkija tähendus.

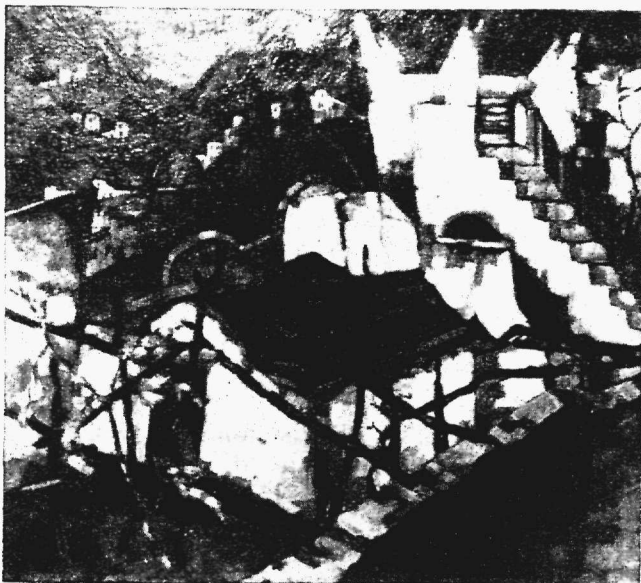
Kokkukõlas Juuda ainujumala usuga (monoteismiga), mis tundis ainult üht Jumala isikut, pidas vana testament messialist Rahuvürsti inimeseks ning tarvitas vanasemiidi usust ja messialootusest päritud nimetust „Jumala poeg“ vaimulikus mõttes iseäralise vaimliku pojavahekorra tähendamiseks messia ja Jumala vahel.

Kui pärast-vangipõlveaegne laulik tarvitas üldist hommikumaa kuningakoja meelitust, mida meie nüüd nii hästi tunneme tolleaegsetest eeskirjadest, laseb kuninga aujärjele astumisel Jehoovat ütelda: „Sina oled mu poeg, täna ma sünnitasin sind“ (Taav. I. 2, 7), siis võib seda muidugi mõista ainult vaimlikult. Kuningas on sündinud üldisel inimlikul viisil, mitte mõnest neitsist. Messia kohta käiv lause Jes. 7, 14, mis Greeka ja vanas Daani (samuti ka Eesti. Tõlkija vahemärkus.) tõlkes kõlab: „Neitsi saab käima peale ja toob ilmale

poja“, ei kõnele mitte neitsist-sündimisest: algustekstis (Hebrea keeles) seisab „alma“, mis tähendab „noor naine“, mitte „betula“, „neitsi“.

R. Nyman. Alhambra. (Õli.)

K. Mägi. Capri. (Õli.)

mipärast ka prof. Buhli uues Daani tõlkes seisab õieti „noor naine saab käima peale“.

*

Ristiusk on võrsunud juudiusust ja ei erine temast ses punktis. Jeesus, kes oli ise juut ja kogus oma esimese koguduse juutide keskel, ei ole iialgi ise üles astunud kui Jumalast sündinud füüsilises mõttes, samuti ei ole ükski tema apostlitest iganeski seda õpetust kuulutanud ehk selle põhjal tõestanud Jeesuse jumaliku loomust.

Piibli järele on kõik inimesed Jumala lapsed, aga Jeesus on Jumala poeg ainsal, erilisel viisil, kuna ta ainsal, erilisel viisil on täidetud Jumala vaimuga. See vaimulik pojavahekord astub ajaloo esimest korda esile, kui Jeesus pärast ristimise kuulutust algas oma tegevust usu-uendajana ja puhastajana (reformatorina) ja kõik evangelistid lasevad sellepärast Jumala vaimu tulla tema peale ning pojavahekorda tekkida Johannese ristimise

R. Espenberg. Ivi. (Graniit.)

juures, kuna Jeesus astus oma ajaloolise ülesande täitmisele samal viisil, nagu messialik kuningas sai Jumala pojaks aujärjele astudes.

Kolmes esimeses evangeeliumis käivad meie praeguse piibli väljaande järele Johannese ristimise juures pärast Jumala vaimu tulekut Jeesusele öeldud sõnad: „Sa oled mu armas poeg, sinust on minul hea meel“, aga terve rida vanu käsikirju ja tunnistusi 2-dest aastasajast on alles hoidnud algkujulise sõnamoodi, mis kokku käib Taaveti 2. lauluga: „Sina oled mu poeg, täna ma sünnitasin sind.“

Siin on meil evangeeliumide autentiline tunnistus sellest, kuidas ja mis ajast on Jeesus saanud Jumala pojaks. See on vaimulik poja-vahekord, mis apostlid tarbekorral (Ap. teod 10, 38) ja Jeesus alati ette toovad tema õpetuse jumaliku iseloomu tõenduseks. Kokkukõlas kogu ristiusu vaimliku iseloomuga on Jeesus saanud Jumala pojaks ühe imerikka vaimliku elamuse läbi küpses meheas ja mitte imeliku füüsilise sündimise läbi. — Hiljem on see lause muudetud, sest et ta vastu rääkis neitsist sündimise dogmale, mis on kõige vanem järk katoliku usu Maria- ja madonna-kummardamisest.

Samuti kui vanas testamendis neitsist sündimine põhjeneb ainult üheainsa sõna ebaõigel

tõlkel, nõnda võib Jeesuse sündimine neitsist uues testamendis toetuda ainult mõnele salmile Matteuse ja Luuka evangeeliumi alguses, mis tekstikriitika põhjal ebaehtsateks on tunnistatud.

Esiteks leidsid legendad neitsist sündimisest ainult mitte-ajaloolistes sündimise ja lapsepõlve jutustustes, mis hiljem paigutati Matteuse ja Luuka evangeeliumi alguse ette, aga õigusega puuduvad Markuse ja Johannese juures. Sest need jutustused kuuluvad apokrüüfilistesse lapsepõlve evangeeliumidesse, mida vanakirik õigusega tunnistas mittekanonilisteks, mitte pühakirja kuuluvateks, ja lükkas välja piiblist.

Teiseks ei ole isegi need apokrüüfilised jutustused oma algkujus midagi teadnud neitsist sündimisest. Luuka juures on kaks salmi, mis jutustavad neitsist sündimisest, 1, 34—35, silmanähtavas vastolus muu osaga, mis pärast moodne protestantlik usuteadus peab neid hilisemaks sissepookimiseks ja tekstivõltsimiseks.

Edasi sellest hilisemast lisandusest kuuleme ennustuse ja jutustuse ühe messia (Jeesuse) sündimisest ühest harilikust juudi abielust samal kombel, nagu eelkäivas jutustuses Luuka evangeeliumi alguses kirjeldatakse ühe prohveti (ristija) sündimist. — Matteuse juures on neitsist sündimine 1-ses peatükis samuti riis evangeeliumi muu sisuga, nimelt eelkäiva suguharu nimekirjaga samas peatükis.

Ülepea on tähelepanuväärne, et nimetuse „neitsi Maria“, mis etendab nii suurt osa mittepiibllises, katoliiklises Maria-kultuses ja sealt on tulnud usutunnistusesse, meie oleme pärinud katoliiklastelt ja seda ei leidu ülepea uues testamendis.

*

Kui selle hilisema vahelekirjutuse maha arvame, siis ei tunne uus testament muidu kuskil neitsist sündimist, vaid tunnistab kindlasti ja suure selgusega, et Jeesus oli tõelik Joosepi poeg.

Apostli Peetruse kõne järele Ap. tegude raamatu 2-ses peatükis ei olnud Jeesus mitte Jumal, vaid „mees“, kelles Jumal tegi suuri tegusid, füüsilise sündimise teel tulnud Taaveti seemnest, järelikult: Joosepi poeg.

Paulusele on Jeesus samuti Jumala poeg vaimulisel viisil, aga füüsilise sündimise järele, liha poolest (katä särka) Taaveti, s. o. Joosepi poeg (Room. 1, 4. Ap. t. 13, 23). Sama õpetust kuulutavad kõik evangeeliumid.

Isegi Johannese evangeelium, kes kõige tugevamini toomitab Jeesuse jumalikkude loomust, ei tea midagi neitsist sündimisest. Siin on Jeesus (pt. 1, 46) „Joosepi poeg“. Nii lihalik

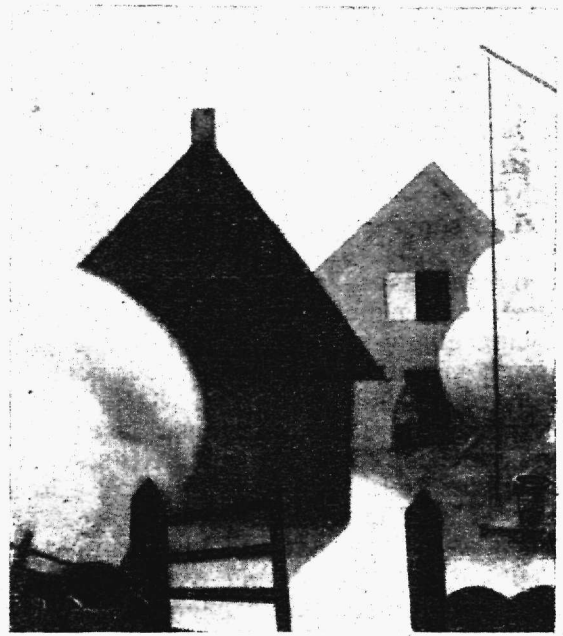
ja aineeline (materialistlik) jumalaettekujutus. nagu on aluseks neitsist sündimisel, on kaugel allpool selle teose vaimulist tasapinda.

Ka Markus ei tunne seda õpetust, vaid annab otsutavaid tunnistusi imeliku sündimise vastu. Siin otsivad teda „tema ligimesed“ (3. 21), s. o. „tema ema ja vennad“ (s. 31), et saata teda loobuma tema kuulutaja tegevusest, ja ütlevad lausa välja: „tema on meelest ära“ (s. 20. elegon gār hoti existe). Tema ema ja vennad ei uskunud nimelt mitte temasse ja sellest tuli avalik lõhe tema ja perekonna vahel. Tema ema ei olnud mitte naiste seas, kes Jeesuse järel käisid ja ei olnud vanemate evangeeliumide järele isegi ristilöömise paigal mitte (Mark. 15, 40–41, Matt. 27, 55–56). See on asjaolu, millele Jeesus tähendas, kui ta kaebas, et prohvet ei ole kusagil nii põlatud, kui oma sugulaste juures ja „oma perekonnas“ (oikia). Mark. 6, 4 ja Matt. 13, 57.

Ema ja perekonnaliigete uskumatus, mida tõendavad ka Matteus ja Luukas, teeb võimatuks kõik jutu üleloomulikust sündimisest. Kui emal tõesti oleks olnud need imerikkad elamused (üleloomulik saamine, täht idas, tarkade kummardamine, taevailmutus karjastele), mida apokrüüfiline evangeeliumikirjeldus ühendusse seab lapse sündimisega, siis oleks ema vististi esimene olnud, kes temasse oleks uskunud.

*

Nõnda õpetab piibel igalpool, et Jeesuse pojavahekord Jumalaga oli vaimlik, ja et ta füüsilise sündimise poolest oli Joosepi poeg. Kõige selgemini väljendub see nimetuses „Ben

A. Krims. Talu. (Õli.)

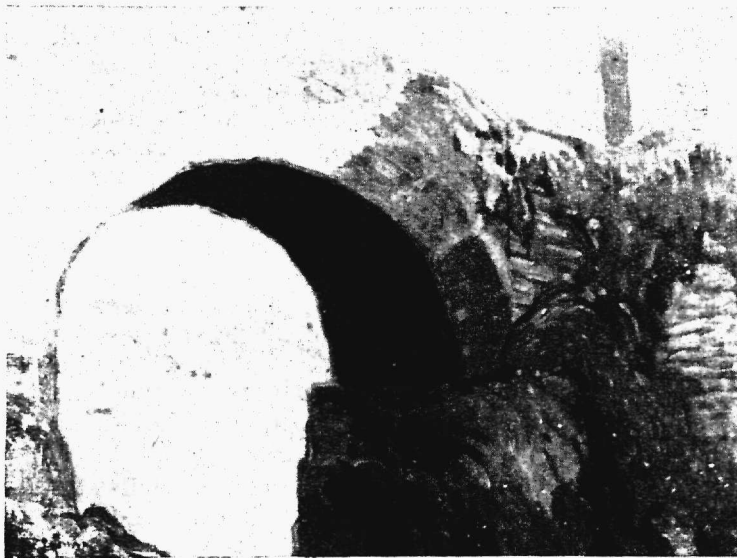
David“, „Taaveti poeg“, tüübiline juutide messia nimetus, mida sagedasti tarvitati Jeesuse kohta. Suguharu arvati juutide ja teiste Semi sugu rahvaste juures ikka isade (ei iialgi emade) järele ja kui Jeesus pidi olema Taaveti seemnest, siis pidi ta olema Joosepi poeg.

Matteus ja Luukas on alles hoidnud selle Juudi suguharunimekirja, mis peab tõendama Taaveti soost olemist. Mõlemad on väärtuslikud usuajaloolised dokumendid, kuna mõlemad nimekirjad käivad Joosepi kohta ja sellega tunnistavad teda Jeesuse tõeliseks isaks.

*

Kui neitsist sündimine hiljem evangeeliumidesse poetati, siis olid need suguharunimekirjad kõige raskemaks takistuseks uuele õpetusele ja meie võime siin selgesti kindlaks teha ära kirjutajate püüdeid, paranduste ja lisanduste läbi asja kokku kõlastada. „Lahkumine ära kirjadest olid — nagu Origenes (3. aastasajal) tõendab — mõnesugused“, kuna ära kirjutajad „lisisid juure ehk jätsid välja, mis tahtsid“.

Kus Luuka suguharunimekirjas oli öeldud „Jeesus oli Joosepi poeg“ (Luuk. 3, 23), seal lükati vahele sõna „nõnda kui arvati“ — lisandus, mis teeb kogu nimekirja mõttetuks, sest

R. Nyman. Ronda. (Õli.)

See ja eelmised ülesvõtted Parikaste fot. tehtud.

ei ole ju mingit tähendust sel, et Joosep on tõesti Taaveti soost, kui Joosep ei olnud Jeesuse tõelik, füüsiline isa, vaid ainult kasuisa. Sel juhtumisel ei voolanud ju piiskopi Taaveti verd Jeesuse soontes *).

Matteuse suguvõsa nimestik läheb Taavetist allapoole: „Taavet sünnitas Saalomoni, Saalomon sünnitas Roboami jne.... Mattan sünnitas Jakobi, Jakob sünnitas Joosepi ja Joosep sünnitas — nii seisib algustekstis — Jeesuse, keda nimetatakse Kristuseks.“ Nõnda on evangeeliumi sissejuhatus Matteuse järele, kes nagu kõik teisedki piibli kirjad, peab Jeesust Joosepi lihalikuks pojaks. Kohe selle suguharunimestiku järele Matteuse 1-ses peatükis on vahele lisatud jutustus neitsistsündimisest, mis eriliselt tahab näidata, et Joosep mitte ei sünnitanud Jeesust.

Nüüd oleks järjekindel olnud suguharunimestikku välja jätta, kuna seda ei ole kõige vanemas (Markuse) evangeeliumis ega ka Johannese juures, aga nimestik oli juba kord vanas Matteuse käsikirjas. Sellepärast aidati ennast — nagu ka Luuka nimestiku juures ja jutustuse juures Jeesuse vaimlikust sündimisest, Matt. 3, 17, mis ka räägib neitsistsündimisest vastu — hariliku kokkukõlastamise parandustega tekstis jäeti välja „Joosep sünnitas Jeesuse“ ja lisati vahele Joosepi järele „Maria mehe, kellest (Mariast) on sündinud Jeesus.“ Vahelisa, mis nagu noaga lõikab katki veresideme, mis ühendab Jeesuse Joosepiga, aga samal ajal teeb mõttetuks kogu nimestiku. Jääb ju arusaamatuks, miks keegi vaevaks võttis Jeesuse sugunimekirjas Joosepi esiisade järele uurida, kui ta ometi tõepoolest sugugi ei ole Jeesuse isa.

*

Niisugused tekstiparandused tehti esiti tõenäoliselt üldiste tähendustena ehk ääremärkustena käsikirjade äärele, ja liideti hiljem, kuna katoliku Maria-kultusele neid võltsimisi vaja oli, kanoonilisse teksti.

*) Vanameelsed teoloogid püüavad silmanähtavast vastolust sel teel üle saada, et seletavad: kasupoeg omandas täielikult kõik pärispoja õigused. Kuid messia juures ei olnud küsimus mitte juriidiliste õiguste omandamisest, vaid suguvõsa vere edasiandmisest ja seda ei saa ometi ühegi notariaalaktiga teha. Ja kui notariaalakti läbi võis keegi de jure omandada Taaveti verd, kes de facto sugugi ei olnud tulnud „Taaveti niuete soost“, siis jääb seletamatuks, miks lihalik Joosepi poeg ei võinud samasugusel kombel de jure saada tõsiseks Jumala pojaks? Tõlkija lisamärkus.

Võltsimine, mida moodne evangeeliumi uurimine on aivanud meie kätte antud Matteuse tekstis, on hiljuti ootamata viisil dokumentaliselt tõendatud. Kaks Inglise daami, Mrs. Levis ja Mrs. Gibson, leidsid nimelt 1892. aastal vanas Sinai kloostri ühe pergament-käsikirja süüriakeelse pühadekroonikaga. Ligemal uurimisel leiti käsikiri nõndanimetatud palimpsest olevat. Algustekst oli ära kustutatud — pergament oli ju kallid kaup tol ajal — et materjaali võiks tarvitada uue teksti jaoks. Keemiliste abinõudega läks korda algusteksti jälle nähtavale tuua, kus selgus, et see oli osa ühest väga vanast süüriakeelsest evangeeliumi käsikirjast, pärit 2-sast aastast, nõnda siis paar aastasada vanem kui seni tuntud käsikirjad. See väärtuslik käsikiri — nii nimetatud „Siinai-Süüria“ — on alles hoidnud terve rea alguskujulisi õpetusi, ja muuseas selgelt ning puhtalt Matteuse suguharunimestikus sõnad „Joosep sünnitas Jeesuse“.

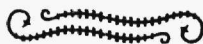
Siin on need kolm sõna, mida protestandi usuteadlased ammu on aivanud algustekstina olnud olevat Matt. 1, 16 ja siin on meil ka lühidalt ja selgelt piibliõpetus Jeesuse sündimisest. Jeesus on sündinud üldisel inimlikul viisil Mariast, Joosepi naisest, saadud mitte pühast vaimust, vaid Joosepist.

See on väärt tähele panna, et üksikeisest rippumatud teadused, usuajalugu ja uue testamendi tekstikriitik, mis töötavad kumbki iseoma, teisest lahusoleva aine kallal ja iseoma meetodidega, küsimuses neitsistsündimisest jõuavad ühele ja samale otsusele.

Usuajalugu on, nagu tuttav, kinlaks teinud, et neitsistsündimine oli üks tükk primitiivset paganlust, mida leiti aartusindlaste semiidilises messiaõpetuses enne meie ajaarvamist, aga aastasadad enne Jeesust oli see juba kadunud Juuda usust ja leidis veel teistes Ees-Aasia uskudes ainult kui rudimentäärne kivistus madalamates rahvauskude sügavustes.

Piiblikirjad, mis esitavad väljalõikeid kõige kõrgematest tolaegsetest usuvormidest, ei sisalda sellepärast mingisugust neitsistsündimist, vaid õpetavad nimelt, et Jeesus oli Joosepi poeg. Alles hiljem nihkub see õpetus ühes paganliku, enne kristusaegse madonnakummardamisega sügavusest üles, tungib piibli teksti sisse ja kanooniseeritakse katoliku kiriku poolt.

Nõnda on dogma „sündinud neitsist Mariast“ ajalooeelne. Daani keelest L.

P O L I K U S C H K A .

LEO TOLSTOI JUTUSTUS. TÖLKINUD J. M.

X.

Kogu see päev ei näinud keegi Pokrovskis Polikeid. Proua küsis peale lõunat mitmel korral ja Aksjutka tuulas herrastemaja ja Akulina vahet; aga igakord ütles Akulina, et ei ole veel tulnud, et küllap on vist kaupmees teda kinni pidanud või et on hobusega midagi juhtunud. „Ehk on hobune lonkama hakanud? — rääkis ta, — nõnda sõitis mineval korral Maksim kogu öö ja päeva, käis kogu aeg jala!“ Ja uuesti seadis Aksjutka oma vändad maja poole käima, Akulina aga mõtles ikka uusi põhjusi, mis oleks võinud meest kinni pidada ja püüdis ennast rahustada, ent see ei läinud talle korda. Ta süda oli raske ja ükski toimetus homseks pühapäevaks ei edenenud ta käes. Seda enam vaevles ta, et puusepa naine tõendas, ta olevat ise näinud: „mees, nagu Iljitsch, sõitnud mõisa tee otsa ja pööranud sealt jälle tagasi.“ Ka lapsed ootasid taadikest kannatamatult ja rahutusega, kuid koguni teistsugustel põhjustel: Anjutka ja Maschka olid jäänud kasukata ja vammuseta, mis oleks võimaldanud neile, ehk küll kordamisi, õue jooksmist, nüüd aga võisid nad kleidiväel ainult maja ümber ja küürendatud tempos ringisid teha, missugune asjaolu tülitas väga kõiki sisse- ja väljakäivaid „fliigeri“ elanikke. Kord lendas Maschka vett kandva puusepa naise jalgu ja ehk ta küll peaga vastu naise põlvi põrgates varakult uluma pistis, sai pealegi juuksetukast karvustada ja hakkas seda valjem nutma. Kui ta aga kellegiga kokku ei põrganud, siis tuiskas ta otsekohe uksest sisse ja ronis leivaastja kaudu ahju peale. Ainult proua ja Akulina muretsevad tõsiselt Polikei enese pärast; lapsed aga — ainult riidehilpude pärast, mis tal seljas. Jegor Mihailovitsch aga, prouale ettekannet tehes ja küsimise peale: „Kas ehk Polikei juba tagasi tulnud ja kus ta võiks olla?“ naeratas vastates: „ei või teada“, ja oli nähtavasti rahuldunud, nähes omi ennustusi tõeks minevat. „Oleks pidanud lõunaks tagasi jõudma,“ ütles ta tähendusrikkalt. Pokrovskis ei teadnud sel päeval ükski hing midagi Polikeist; pärast alles saadi teada, et naaberkülamehed olid teda näinud maanteel mütsita jooksvat ja kõikide käest küsivat: „Kas ehk keegi pole leidnud kirja?“ Teine mees oli teda näinud maantee ääres magavat, puu külge kinniseotud hobuse ja vankri kõrval. „Mina veel mõtlesin, — rääkis mees, — et on teine purjus ja hobune

kaks päeva söömata-joomata, nii olid ta küljed lohku vajunud.“ Akulina ei maganud kogu öö, ühtepuhku kuulatas ta, aga ööselgi ei tulnud Polikei. Oleks ta olnud üksinda ja pidanud enesel kokka ning tüdrukut, ta oleks olnud veel õnnetum; niipea aga, kui olid kuked kolmat korda laulnud, tõusis puusepa naine üles, Akulina pidi ka tõusma ja ahju juure toimetama minema. Täna oli pühapäev: enne valget oli tarvis leivad ahjust võtta, kalja teha, kooke küpsetada, lehm lüpsta, seelikud ja särigid triikida, lapsed pesta, vett tuua ja valvata. et naabrinaine kogu ahju oma nõudega ei täidaks. Akulina, vahetpidamata kuulatades, asus nende tööde kallale. Juba oli valgeks läinud, juba helisesid kirikukellad, juba olid lapsed üleval. Aga Polikeid ei olnud ikka veel. Eelmisel õhtul oli tulnud esimene külm, lumi kattis ebatasaselt põllud, maantee ja katused ja täna, otsekui pühapäeva auks, oli ilm ilus. päiksepaistne ja pakane, nii et kaugele võis kõike kuulda ja näha. Akulina aga, kummardades peaga ahju suhu, oli koogi küpsetamisega ni kibedasti ametis, et ei kuulnudki kui Polikei treppi sõitis ja ainult laste kisa järele mõistis ta, et mees oli koju tulnud. Anjutka, kui kõige vanem, oli juuksed üle rasvanud ja enese ise riide ajanud. Seljas oli tal uus, aga kortsunud, roosa sitsikleit, proua kingitus, milles ta, kui labaselt tehtud eredavärviline pilt, naabrite silmi torkas; ta juuksed läikisid. nende peale oli ta pool küünlaotsa kulutanud; jalanõud ei olnud küll mitte uued, aga õhukesed. Maschkal oli alles vammus ümber ja ta ise koristamata ja Anjutka ei lubanud teda enese ligi tulla, et ära ei määriks. Maschka oli õues, kui isa, komps vankris, ette sõitis. „Taadike, tulid koju,“ tõstis ta heledat kisa, jooksis ülepea-kaela uksest sisse, Anjutkast mööda ja määris selle ära. Anjutka ei kartnud nüüd enam määrdumist ja peksis Maschka selle eest tublisti läbi. Akulina ei olnud võimalik oma töö kallalt ära tulla, ta ainult käreatas lastele: „Teid küll! saate kõik kere peale!“ ja vaatas üle õla ukse poole. Komps käe otsas astus Iljitsch eeskotta ja puges sedamaid oma nurka. Akulinale paistis ta nagu kahvatuna ja näoilme oli tal niisugune, et ei saanud õieti aru, kas ta nutab või naeratab; aga tal ei olnud aega selle küsimuse arutamiseks.

— Noh, Iljitsch, kas õnnelikult tagasi? — küsis ta ahju juurest.

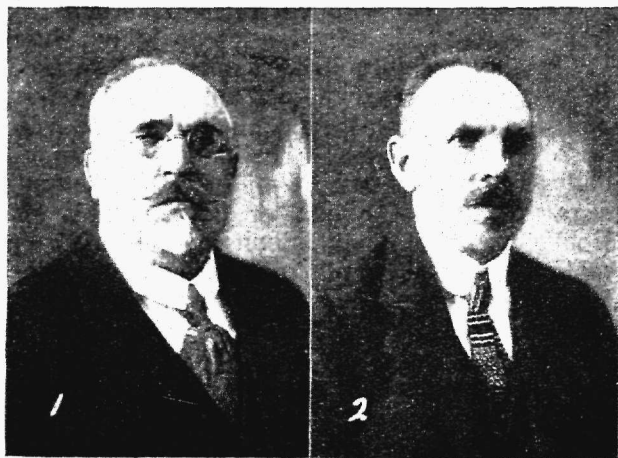
VÄHEMATE RÜHMMADE ESITAJAD II RIIGIKOGUS.

Balti-Saksa erakonna esitajad.

1) V. Hasselblatt, 2) M. Luther, 3) K. Schilling.

Foto Parikas.

Majaomanikkude seltside liidu esitajad.

1) Joh. Kesküll, 2) Joh. Rütli.

Iljitsch vastas pomisedes midagi, millest ta aru ei saanud.

— Mida? — hüüdis ta, — käisid proua juures?

Iljitsch istus omas nurgas voodi serval. vahtis metsikult enese ümber ja naeratas oma süüdlast ja sügavõnnetut naeratust. Ta ei vastanud midagi.

— Iljitsch ae? miks nii kaua? — kuuldus Akulina hääl.

— Akulina, ma andsin raha proua kätte. Kuidas tänas! — ütles ta järsku ja hakkas veel rahutumalt ringi vaatama ja naeratama. Kaks asja olid siin, millel eriti peatusid ta rahutumad ja palavikusarnaselt avatud silmad: nõõrid, mis kätki külge seotud ja laps. Ta astus

kätki juure ja hakkas oma peenikeste sõrmedega tulist ruttu arutama nõõri sõlme. Siis peatusid ta silmad lapsel; aga siin astus Akulina nurka, käes kookidega lauake. Iljitsch peitis nõõritüki karmesti põue ja istus voodi peale.

— Mis viga, Iljitsch, sul nagu puuduks midagi? — ütles Akulina.

— Pole maganud, — vastas mees.

Äkitselt välkus midagi akna taga, ja ühe silmapilgu järel lendas tupp kuul ülevalt toaneitsi Aksjutka.

— Proua käskis Polikei Iljitschil tulla silmapilk, — ütles ta. — Silmapilk käskis Avdotja Mikolavna... silmapilk.

Polikei vaatas üles Akulina poole, tütarlapse poole.

— Kohe! mida siis veel? — ütles ta nii lihtsalt, et Akulina rahustus: võib olla tahab kingitust teha. — Ütle, tulen kohe.

Ta tõusis üles ja läks välja; Akulina aga võttis pesuküna, seadis selle pingile, valas vett ukse juures seisvatest ämbritest ja ahjus olevast katlast, kääris varukad kõrgele ja katsus küünarnukiga vett.

— Tule, Maschka, pesen su puhtaks.

Tige, pudikeelne tüdrukuke hakkas kisen-dama.

— Tule, va seapõrsas, saad puhta särgi selga. No katsu mul vigurdada! Tule juba, õde tahab ka veel pesta.

Polikei aga ei läinud koguni mitte ülevalt toaneitsi järel proua juure, vaid sootuks teise kohta. Eeskojas seisis seina ääres redel, mida mööda pääsis põõningule. Polikei, astudes eeskotta, vaatas enese ümber, ja kui ta kedagi ei näinud, ronis kummargile, peaaegu joostes väledalt ja karmelt seda redelit mööda üles.

— Mida see peaks tähendama, et Polikei veel ikka ei tule, — ütles kannatamatult proua, pöördes Dunjaschka poole, kes ta juukseid suges, — kus on Polikei? Miks ta ei tule?

Jällegi lendas Aksjutka moonakate maja poole, vuhises eeskotta ja nõudis Iljitschi proua juure.

— Aga ta läks ju ammugi, — vastas Akulina, kes Maschka puhtaks pesnud, praegu just oma imeva poisikese oli künnasse pannud ja

hoolimata väikese mehe kisast kastis veega hõredaid juuksekarvakesi ta pealael. Poiske karjus, tõmbas näo krimpsu ja püüdis oma abitute käekestega millegist nagu kinni haarata. Akulina hoidis ühe suure käe lapse ümmarguse, üleni lohukestes, pehme väikese selja all, teise käega pesi ta teda.

— Vaata, ehk ta on kuhugile tukkuma jäänud, — ütles ta, rahutult ringi vaadates.

Samal ajal läks puusepa naine, sugemata pea ja rinna eest lahtise kuuehõlmadega, seeliku saba käes hoides, redelit mööda üles pööningule, oma seal kuivavat pesu maha võtma. Äkitselt kuuldus pööningult hirmuäratav karjatus ja puusepa naine, nagu hullumeelne, sulatud silmil, neljakäpakil, tagurpidi ja enam veeredes kui joostes, tuli redelit mööda alla.

— Iljitsch! — karjatas ta.

Akulina laskis lapse käte vahelt lahti.

— Üles poonud! — kisendas puusepa naine.

Akulina ei näinud, et lapsuke veeres nagu lõngakera selili, ajas jalakesed püsti ja vajus peaga vee alla, ta jooksis välja, eeskotta.

— Sarika küljes... ripub, — rääkis puusepa naine, kuid peatus, nähes Akulinat.

Akulina hüppas redeli peale ja enne veel kui keegi oleks jõudnud teda tagasi hoida, jooksis ta üles, langes aga hirmsa karjatusega nagu kott redelile ja oleks enese surnuks kukkunud, kui mitte igast nurgast kokkujooksnud rahvas ei oleks ta kinni püüdnud.

XI.

Mõni minut ei olnud võimalik ühises segaduses millestki aru saada. Rahvast oli kokku jooksnud arvamata palju, kõik rääkisid, lapsed ja vanad eided nutsid, Akulina lamas mõistusetas. Viimaks läksid mehed, puusepp ja kohale rutanud valitseja üles ja puusepa naine korrutas kahekümnendat korda, kuidas tema paha aimamata, läinud alla tooma oma õlarätti, vaadanud näed-sedaviisi: näen inimene seisab; vaatasin veel: väljapööratud müts la-

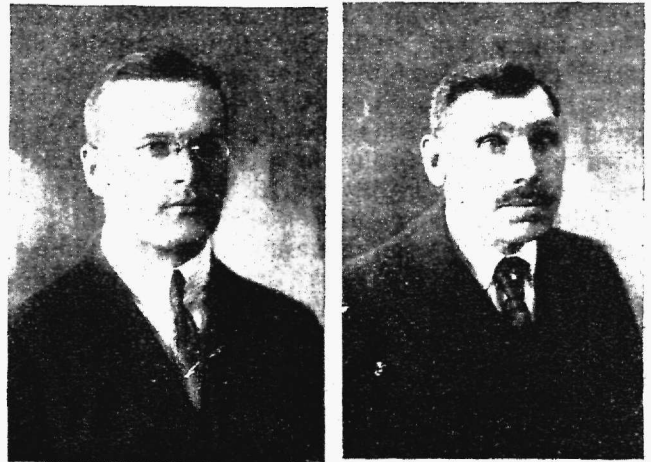
VÄHEMATE RÜHMAD ESIKOGUS.

Tööraha kommunistlikud esitajad väljaspool rühma.

Foto Parikas

1) H. Allik, 2) Joh. Reesen, 3) J. Tomp.

Demobiliseerit. sõjaväel. Üürnikkude esitaja:

liidu esitaja:

H. Laretei.

Al. Porman.

mab kõrval. Ja, oh sa pime, jalad õõtsuvad all. Nagu külma vett oleks mulle kaela paisatud. On's see kerge, inimene on enese üles poonud ja mina pean seda nägema. Kui tulen sealt kolistades alla, ise aga ei mäleta. Ja ime, kuidas mind Jumal aitas. Tõepoolest, Issand halastas. On's kerge! Ja kui järsult ning kõrgelt. Oleks võinud enese otse surnuks kukkuda.

Inimesed, kes olid käinud üleval, rääkisid sedasama. Iljitsch rippus sarika küljes särgi ja aluspükste väel, sellesama nõõri otsas, mis ta oli kätki küljest lahti päästnud. Ta pahu-pidi müts oli siinsamas maas. Jalad ulatusid pinnani ja elumärke ei olnud enam näha. Aku-

lina mõistus tuli tagasi ja ta kippus uuesti redeli poole, aga teda ei lastud minna.

— Memmeke, Sjomka on vette kukkunud, — piiksatas äkitselt nurgast väike, pudikeelne tüdruk. Akulina rabeles enese lahti ja jooksis sinna. Laps lamas rahulikult selili pesukünas ja ta jalakesed ei liikunud enam. Akulina haaras ta käte vahele, aga laps ei hinganud ega liigutanud ennast. Siis viskas Akulina ta voodi peale, pani mõlemad käed puusa ja puhkes naerma valjult, heledalt ja kohutavalt, nii et Maschka, kes oli esiteks kaasa naernud, surus kõrvad kätega kinni ja jooksis nuttes eeskotta. Rahvas tungis tuludes ja nuttes n u r k a. Laps kanti välja, tehti ta kallal elustamise katseid, ent kõik oli asjata. Akulina aga aeles voodis ja naeris, naeris nii, et õudsus täitis kõiki, kes kuulsid seda kohutavat naeru. Alles nüüd, nähes seda eeskotta kokkukuhjunud kirjut rahvahulka, mehi ja naisi, vanakesi ja lapsi, võis märgata, misugune rahvas ja kui palju elas neid mõisa „fliigeris“. Kõik nad liikusid kärsitult sinna-tänna, kõik rääkisid, mitmed nutsid ja ükski ei teinud midagi. Puusepa naine leidis ikka jälle inimesi, kes ei olnud veel kuulnud tema lugu ja jutustas uuesti sellest, kuidas oli pöranud tema õnu tundmusi sarnane ootamatu nähtus ja kuidas Jumal oli teda hoidnud redelilt alla langemast. Toidukambrihoidja vanamees, naisterahva vammus seljas, jutustas, kuidas kadunud herra aegu keegi naine enese tiiki uputanud. Valitseja saatis käskjalad stanovoi (politseiülemade abi) ja preestri järele ning määras vahid surnukeha juure. Ülevaht toaneitsi Aksjutka vahtis pungil silmil läbi luugiaugu üles põõningule ja ehk ta küll midagi ei näinud, ei maldanud ta ometi vahtimist jätta ja proua juure minna. Agafja Mihailovna, endine vanaproua toaneitsi, nõudis oma närvide rahustuseks teed ja nuttis. Vanaeit Anna seadis oma praktiliste, ümmarguste ja puuõliga läbiimbunud kätega väikest kooljat lauakesele. Naised seisis Akulina juures ja vaatasid teda vaikides. Lapsed, kes olid pugenud nurkadesse, vaatasid vahete-vahel ema poole ja võtsid uut hoogu nutuks, jäid siis vaiksemaks, vaatasid uuesti ema ja surusid siis end veel kaugemale. Poisid ja külamehed seisis hulgana väljas trepi juures, tunnistasid ehmatanud näol ust ja aknaid, ei näinud aga midagi ega saanud aru ja pärisid üksteiselt, mis juhtunud. Üks rääkis, puusepp löönud oma naise jala kirvega otsast maha. Teine rääkis, pesunaine sünnitanud kolmikud. Kolmas seletas, koka kass läinud hulluks ja purenud inimesi. Kuid vähehaaval lagunes laiali tõsiasi

ja ulatas viimaks prouagi kõrvu. Ja nähtavasti ei osatud teda selleks õieti ette valmistada: va' kare Jegor teatas talle sellest otsekohe ja ajas proua närvid niivõrd segi, et ta hulk aega peale seda ei saanud ennast koguda. Rahvahulk hakkas juba rahustuma; puusepa naine pani üles teemasina ja tegi teed, võõrad aga, kui nad nägid, et neid ei kutsutud teed jooma, arvasid ebaviisakaks jääda kauemaks tema nurka. Külapoisid trepi juures kippusid üksteisega kaklema. Kõik teadsid juba, mis oli juhtunud ja risti ette heites hakkasid nad igaüks oma poole laiali valguma. Seal äkitselt kostis: „proua, proua!“ Kõik kogusid uuesti ja surusid end üksteise ligi, et prouale teed anda, aga samuti ka, et näha saada, mis ta ette võtab. Kahvatult ja nutetud silmil läks proua läbi eeskoja ja astus üle läve Akulina nurka. Kümned pead surusid ukse juures ja vahtisid sealt. Keegi raskejalgne naine sai niivõrd muljuda, et hädaldama hakkas, aga sedamaid kasutas ta parajat juhust ja võitis enesele hea koha teiste ees. Ja kuidas võiski ilma jääda sellest nähtusest, mida pakkus proua ilmumine Akulina nurgas! See oli mõisarahva meelest sama hea, kui bengali tuluke etenduse lõpul. Küllap on siis hea, kui põleb bengali tuli ja küllap on siis hea, kui siidis ja pitsides proua oli tulnud nurka vaatama Akulina. Proua astus Akulina juure ja võttis tal käest kinni; Akulina tõmbas käe tagasi. Vanad mõisateenijad vangutasid laitvalt päid.

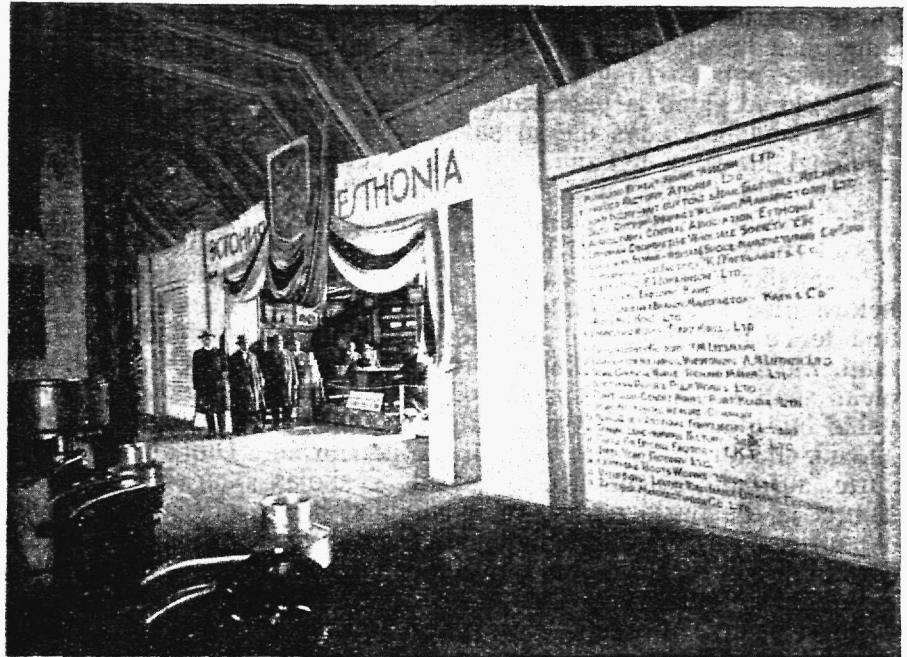
— Akulina! — ütles proua, sul on lapsed, mõtle enese peale.

Akulina puhkes naerma ja tõusis istmelt.

— Mul on lapsed kõik hõbedased, kõik hõbedased... Paberi närusid mina ei pea, — hakkas ta tulustruttu enese ette pomisema. — Ütlesin küll Iljitschile, ära võta paberi närusid, näed nüüd, saidki määrada, määrada tõkatiga. Tõkati ja seebiga, armuline proua. Mida seltsi kärnad ka ei oleks, kohe võtab maha. — Ja jälle hakkas ta naerma veelgi tugevamalt.

Proua pööris enese ümber ja nõudis velskerit sinepiga. „Külma vett andke,“ ja hakkas ise vett otsima; kuid silmates surnud lapsukest, kelle ees seisis vanaeit Anna, keeras proua enese kõrvale, ja kõik nägid, kuidas ta rätiku silme ette tõstis ja nutma puhkes. Vanaeit Anna aga (kahju, et proua ei näinud: ta oleks seda kahtlemata hinnanud, — tema pärast seda kõik tehtigi), kattis lapsukese lõuendi otsakesega, seadis ta käekest oma lihava osava käega, väristas pead, venitas ettepoole huuli, pilutas kaastundlikult silmi ja õhkas, ja seda kõik tegi ta nii, et igaüks võis näha ta

ülrikaunist südant. Aga proua seda ei näinud ega võinudki midagi näha. Ta nuttis valju häälega, teda valdas närviline hüsteeria hoog, ta talutati käte alt toetades eeskotta ja sealt koju. Akulina naeris ühtsoodu ja rääkis segast juttu. Ta viidi teise tuppa, seal lasti talle aadrit, pandi sinepiplaastrit ümber ja pea peale jääd; tema aga ei saanud millestki aru, ei nutnud, vaid naeris aina ja jaburdas nii, et head inimesed, kes teda talitasid, ei saanud end pidada ja naersid kaasa.

Eesti paviljong ülevenemaalisel Moskva näitusel.
 Üleval: Paviljong väljastpoolt. All: Paviljong seestpoolt.

XII.

Ei saanud rõõmust püha Pokrovski mõisa õue. Sellest hoolimata, et päev oli imekena, ei läinud rahvas ometi välja pidutsema: tüdrukud ei seadnud laulu, linnast tulnud vabrikupoistel ei sobinud mäng ei löötsapillil, ei balaikal, ei vallatanud nad ka tüdrukutega. Iga

üks norutas omas nurgas ja kui nad rääkisidki, siis tasa, nagu varitseks läheduses mõni paharett, kes võiks neid kuulda. Päeva aegu polnud veel väga viga, aga õhtul, pimedat tulekuga, hakkasid koerad uluma, õnnetuseks tõusis tuul ja see vingus korstnas ja sarnane hirm langes kõikide moonakate maja elanikkude peale, et kellel aga juhtus olema küünal, see süütas selle pühakuju ees; kes oli üks oma nurgas, läks naabrite poole paluma öömaja sinna, kus oli enam inimesi koos; ja kellel oli tarvis minna karjalauta, ei läinud ega kahetsenud jätta loomi toiduta sel ööl. Ja püha vesi, mida igäüks pidas enesel klaasikese sees, tarvitati sootuks otsa selle

le ööga. Mitmed kuulnud isegi, kuidas keegi käinud põõningul raskel sammul kogu öö läbi ja sepp näinud, kuidas madu lennanud otsekohe põõningule. Polikei nurgas ei olnud kedagi; lapsed ja hullumeelne olid viidud teise kohta. Seal lamas ainult lapsukese korjus ja olid veel kaks vanaeite ja üks naispalverändaja, kes

suure agarusega luges Taaveti lauluraamatust, mitte just lapsukesele, aga niisama, kogu selle õnnetuse puhul. Nõnda oli soovinud proua. Need vanad eided ja palverändaja olid kuulnud oma kõrvaga, kuidas üleval sarikas vabisema ja keegi hoigama hakanud nii pea, kui mõni laulude järk jõudis lõpule. Kui aga loetakse: „küll tõuseb surnuist Jumal“, jääb jälle vaiksiks. Puusepa naine oli kutsunud vaderi enesele seltsiks ja kogu öö magamata, jõid nad kahekesi otsa kõik tee, mis ta oli varuks pannud terve nädala jaoks. Nemad kuulnud samuti, kuidas üleval sarikapuud raksunud, nagu oleks sealt kotte alla paisatud. Külamehed vahid olid need, kes mõisarahvale vähe julgust andsid, muidu oleks nad sel ööl kõik hirmu kätte surnud. Külamehed lamasid eeskojas heintel ja tõendasid pärast, nad kuulnud põõningult samuti imeasju, olgugi et nad samal ööl kõige suurema rahuga oma vahel juttu puhusid nekrutivõtmisest, leiba närised, end sügasid ja peaasi, eeskoja niisuguse külamehe lõhnaga täitsid, et puusepa naine, neist mööda minnes, sülitas ja neid talumatsideks söimas. Kuidas see lugu nüüd õieti oligi, aga enesetapja rippus ikka põõningul, ja vana õelus ise oleks nagu varjanud sel ööl „fliigerit“ oma pärastu suure tiivaga, näidates oma võimust ja astudes neile inimestele lähemale, kui kunagi varemalt. Vähemalt kõik nad tundsid seda. Ei tea, oli see nii õige. Mina arvan isegi, et see polnud sugugi õige. Mina arvan, et kui üks vahva mees oleks sel hirmsal ööl võtnud kätte küünla või laterna, enesele ristimärki ette heites, ehk ilma selletagi, läinud üles põõningule ja oleks tema pikkamisi küünlatule valgusel lahutanud enese ees öö õudsust ning valgustades sarikaid, liiva, ämbliku võrguga kaetud korstnajalga ja puusepa naisest maha unustatud õlarätte, jõudnud Iljitschi juure ja kui tema siis, maha surudes eneses hirmutunnet, oleks tõstnud laterna silmnäo kõrgusele, siis ta oleks ära tunnud tuttava, kõhnapoolse, elutult ühe külje peale vajunud keha maa peal

seisvate jalgega (nõor oli järel annud), lahtise särgikraega, mille alt ei paistnud risti; rinnale langenud pea ja heasüdamlise näo, avatud, kuid ei midagi seletavate silmega ja ta va-gase, süüdlase naeratuse ja sügava rahu ja vaikuse üle kõige. Tõepoolest, puusepa naine omas voodinurgas, kuhu ta pugunud, sasil juukseil ja ehmunud silmil jutustades, et tema kuuleb, kuidas kukuvad ülevalt kotid, oli palju koledam ja õudsem kui Iljitsch, olgugi et viimasele oli rist kaelast võetud ja sarikapuu peale pandud.

Üleval, see tähendab proua juures, valitses samasugune hirm kui „fliigeris“. Proua toast tuli lõhnavee ja arstirohtude lõhna. Dunjaschka soendas kollast vaha ja valmistas plaastrit. Milleks nimelt plaastrit, seda ma ei tea; tean vaid, et plaastrit tehti igakord, kui proua oli haige. Praegu aga, vapustuse mõjul, oli ta tervis väga halb. Et oleks enam julge, oli Dunjascha tädi tulnud nende juure ööseks. Kõik neljakesi, ühes tütarlapsel, istusid teinijate toas ja rääkisid vaikselt isekeskis.

— Kes siis läheb õli tooma? — küsis Dunjascha.

— Miski hinna eest ei lähe, Avdotja Mikolavna. Lööge kas või surnuks, ei lähe, — ütles kindlasti teine toaneitsi.

— Ole nüüd ikka, Aksjutkaga ühes mine.

— Ma jooksen üksinda, mina ei karda midagi, — ütles Aksjutka, aga lõi siinsamas araks.

— Mine pealegi, hea laps, palu Anne vanaeidelt teeklaasi sisse ja too siia, ära ümber läigita, — ütles talle Dunjascha.

Aksjutka kahmas seeliku sabad ühte kätte ja et selle tõttu ei saanud vehkida mõlema käega, pani ta käima kahekordsel jõul üheainsa, ikka põiki jookusihti ja lendas minema. Tal oli kole hirm ja ta tundis, et kui ta nüüd näeks või kuuleks ükskõik mida, kas või oma elusat ema, siis oleks ta hirmu pärast kadunud. Ta lendas peaaegu sulatud silmil, tuntud teerada.

(Järgneb.)

VEEL MAAVÄRISEMISEST IDAS.

ALFONS PAQUET järele — I.

Kui saviehitus, milles mina sõbra juures külalisena istusin, ainukene kaugel liivasel Telgir Muren'i pilliroosel pinnal, kus moskitod elutsevad, — kui nõrk Hiina saviehitus äkki tõuke sai, tõusin ma üles ja vaatasin akna-august, mille paber katki oli kärisenud, sest

ma arvasin varem kahte veist väljas näinud olevat ja võis võimalik olla, et üks nendest kõige vihaga oma sarved saviseinasse löi. — „See on maavärisemine,“ ütles sõber ja hoidis alustassi teega nagu kuulatades enese ees. Kui edasi midagi ennast ei liigutanud, jätkas ta rüü-

pamist. Hakkas sadama ja siis raputama. See oli esimene vihm paljude nädalate jooksul. Ja kui ma järgmisel hommikul majast välja astusin, oli liivane stepp roheline kõige õrnematest rohulibledest, mida vihm öö kestes välja oli meelitanud.

See on see arusaamatu maavärisemise juures, ka väiksemate juures seal kaugel. Enamjagu nendest tõugetest on kui sõidaks raudteevagunis üle mõne takistuse, mis vaguni silmapilguks üles tõstab ja siis jälle maha paneb; rong sõidab aga edasi ja tõuge on kohe unustatud. Juhtub harva nagu seekord, et väikene rong Jaapani künklike pinna kitsaroopalisel raudteel oma rattad õhku kergitab ehk jälle Pullmanni rong peatub ja tema vagunid paremale ja pahemale poole ühest ära langevad. inimene seisab balansseerimiskepiga pikalevenitatud ussisarnasel Jaapani saarel. Ta ehitab väikesed raudteevaksalid kergematest puulatidest, nagu lennuaparaadid. Kui näeb maainimesi endid päikese käes bastmattidel liigutamas, siis on kui libiseksid nad otsatul parvel üle künklike pinna. Ka vanad külad äratavad sagedasti laagri mulje, kuigi neil hallid ja sammaldunud katused; vast on nii mõnestki juba vanasti koht elamiseks sarnane valitud, et maavärisemine vähem kurja saab teha kindlate kaljuselgade lamedamatel külgedel. Aga Jaapani suured, noored linnad ei ole enam nii laiail ehitatud, kui seda kord külad ja vanad linnad olid ja ehk nad küll määratud legendikke katavad ja ise madalatest katustest ühetoonilise halli pinna moodustavad, on nad ometi suured moodsad koonduspaigad tööst, ärist, elamisest ja hädaohust. Küll kerkivad nendelt laiadelt legendikkudelt lipuvardad, millel poistepühadel tunnega täidetud paberist kalad kui elusad vastu nägematut õhuvoolust ja saatust ujuvad. Ja telegraafipostid, põiki, korrapäraselt lõigatud ristpuudega annavad isegi traatidele ja telefonijuhedele jaapanliku stiili. Aga sealsamas vahel kerkivad majesteetlikud kampveripuud, aga ka stiilitud kivi-ehitused nagu hotellid, muuseumid, valitsushooned selles mittemidagi-ütlevas euroopalikus ehitusviisis. Tokios, pealinnas, on terve ring sarnastest ehitustest; ka keiserlik palee pole muud kui laiaulatuline euroopalik ehitus 1889. aasta perioodist.

Peab pea vihase põlgusega pealt vaatama, kuidas inimesed seal teises ilmaotsas õhtumaa-lastele kõik järele on teinud: suurlinnad trammiiniidega, kaubanduse ja uulitsaelu, plakadid, lärmi ja hoo, laevade ulgumise, mustuse tööliste linnajoas ja õhus. Vana Euroopa pind on vast tugev küllalt, et suurlinnade kivilade-

meid kanda. Aga juba ei ehitata San-Franciskos enam neidsamu pilvelõhkujaid kui Manhattani graniidipinnal. Sellesama määratu ookeani ääres, milledesse terve maa veedest kõige rohkem kogunud, selle mõõtmatu veepinna ääres, mis nii suur, kui oleks tema sügavusest see planeet välja tõugatud, mis nüüd kuuna maad saadab, murdub ikka jälle vahete-vahel vana koor ja maa-alune tuli katsub enesele õhku muretseda. Siis puudutab õnnetus suuri linnu kõige raskemini, raputab võõraid, kiviseid ehitusi kõige kardetavamalt ja saadab üle kitsaste, tihedaltehitatud puutänavate tule.

See mõõgakujuliselt painutatud saarestik polnud kunagi välise vaenlase hävitamise all kannatanud. Ta hoidis kõigi oma sugupõlvede rikkusi segamatult. Ta lamab, merest igalt poolt ümbritsetud, suurematel ja vähematel saartel ja poolsaartel, tugevalt vormitud lahtedega, mida jällegi saarteread kaitsevad, hiilguses ja niiskes viljakandvas mereõhus; tema suurlinnad olid raskuseks tema keskel. Ainult maavärisemised haarasid vahete-vahel maa rikkuse ja inimeste elude järele, nemad andsid niihästi legendikkudel ja ka kõrgustikkudel sellel maal oma tujukusest ja hoolimatusest tunda; nad muutsid terve saare kui lootsikuks, mis vähe kõikumalt ankrus seisab. — J o k o h a m a asub päris lahtiselt idapoolisel horitsondil, mere määratu mittemillegi ees oma kaugete väljasirutatud katsesarvedega — laevasõiduliinidega, mis Vancouver'i, San-Francisko'sse, Lõuna-Ameerika sadamatesse ja Austraaliasse sihivad; tema seesmine sadam on lahtisest merest lahutatud, temale ei ilmu suured aurikud, küll aga liiguvad valged purjed, väikesed aurikud ja mootorpaadid tervetes salkades ja protsessioonides. Sealsamas asub ärilinnajagu oma nõrgakujuliste pilvelõhkujatega. — Seesmise mere ääres, aasiapoolisel rannal asub teine kaksiklinn O s a k a ja K o b e, moonutatud, inetuks muudetud maastiku keskel, paljude kitsaste kanaalitega ja väikeste sildadega ning arvutute vabrikukaminatega, mis kõrged ja peenikesed näivad, sest nad on plekkitorud — kettidega kinnitatud, mitte kivikorstnad, nagu meil, sealjuures aga mitte põrmugi ilusamad. Siin mõeldi veel majade ja töökohtade ehitamisel maavärisemiste peale. Linnade ehitamisel ei pandud aga viimasel ajal seda loodusnähtust tähele. Rongid, mis järeljätmatult tulevad, järgnevad üksteisele kui uulitsaraudtee vagunid mõnes Euroopa suurlinnas; automobiilidel on Ameerika tempo, nad toovad igast küljest neid halliriidelisi, prillidega, vaikivaid ja ajalehti lugevaid inimesi kokku. Üksteise peale kuhjatud eeslinna ma-

jadest vaatavad poolalasti pruunid inimesed. Õhukestel, puust käsipuudel ja kitsastes hoovides kuivavad vaesepoolsed riided; suur vak-salihoone avab oma hämara võlvialuse. Ringi tsementehitused ja eemal kaanalistest palistatud tänavate taga kaubalaevade mastid, laevade tehased ja arsenaalid. Võorastavalt kui maskide ringkäik mõjub vaksali rahvatungis väike hulk valges riides palverändajaid. Nad kannavad keppe ja õlgmantlid, kürbisepudelid ja kergeid sandaale. Vast tulevad nad mõnest eemalseisvast mägedekloostrist. Eemal on salk linna koolilapsi üles seatud; poisikesed kilpmütsikestes ja hallides sõjaväe ülikondades, ning tütarlapsed pea maaniulatavates tuhmpunastes ehk pruunides seelikutes. Seal asetub riksha kõrgel istmel keegi võõras ja sõidab tänavalt tänavale läbi liikuva linnaelu. Hüpeldes logistades läbistuvad rikshad lõp-matutes ridades tänavaid; inimeste näod lendavad mööda, võõras peatub ühes hästihoolitsetud aias, ühe võorastemaja trepil tema kuld-dega, valges linases riides teenritega ja rõdul toolidel lamavate eurooplastega.

*

Maavärisemine, mis nüüd Jaapanit vapustas, ulatas Osakast kuni üles Sendai'ni, põhja-poolsema provintsilinnani. Tema all kannatasid sajad rohelised ja mustad saarekesed, ümbritsetud väikestest lahtedest; nendel asusid templikesed ja pea juurepääsmaatud külake-sed — siin ja seal paljad, aga ka härjapõlvlas-kasvudega kattunud kaljud ja igalpool sinikas meri, milles peegeldub kergelt looritud taevast. Kusagil sellel joonel, kuid kaugemal lõunas, asub N a r a. Ja kui inimlik süda kõige selle elu eest väriseb, mis seal suurlinnade tulemõl-lus otsa leidis, siis küsib ta ka kartlikult nende armsate maastikkude saatuse järele, metsade järele taltsate kitsedega, tiikide järele nendes asuvate kaladega, templitte järele, mille eesko-

dades tarvitamiseks kõlbmatute ja roosteta-nud Port-Arthuri suurtükkide kõrval Formoosa mõõke ja noole alal hoitakse; kõige enne aga küsib ta suure Buddha järele eemal tammikus — selle määratu istuva kuju järele, mustast rebenenud puust, kelle otsa taga ühel väikesel majal oleks ruumi. Hiigla kondikava, terve mets üksteisega ühendatud poste ja latte, hoiab seda pühakuju koos. Selle templi hoov on üks-ainukene ruum, ümbritsetud onnikestest; kõr-valasuvast käigus seisavad astmed tinatahvlit-kestest, nagu telliskivid Babyioni raamatuko-gus. Nendele tahvlitele on valge värviga ni-med kirjutatud, Jaapani ja Euroopa nimed läbi-segi — need on kviitungid andide eest selle vana hiiglakuju alalhoidmiseks; kõik Jaapan, terve ilm võtab osa sellest alalhoidmisest oma andidega. Andjatele antakse väikene lehekene hoidja tänuga, imeosavasti puusse lõigatud buddhakujukesega — mälestus alatiseks.

Paljudi väärtuslikku on Jaapanil, mille aset selle hävinemisel võimata täita ja ma saan aru, kui võimukandjad mõnedes maakondades sõjaseaduse välja lasid kuulutada, sest õnne-tus teeb kõiksugu väärtused isandata.

Kui suurtes linnades, kuhu kõigi ilma liinid kokku tulevad, sajadtuhanded inimesed endid kokku surusid, keda üksainuke maavärisemine põrnu paiskas, siis tulevad sinna kindlasti jälle sajadtuhanded sipelgate ennastsalgava virku-sega. Ainult väikesed kohad, need vajuvad, kaovad alatiseks. Üle Jokohama ja Tokio, nende mere ja küngasterea vahel laiaili valgu-nud linnade, mis Ameerika poole vaatavad, mille tänavad nii hästi jaotatud, mille varandu-sed nii peidetud, et nad halluse ühetoonilisusse kaovad ja milledes inimene ometi elutseda võib, kui tema silm ennast ikka jälle selle maa imedest toidab, üle nende linnade kerkib, ehk küll päris kaugel Fuiiyama uhke püramiid, mille tipp kõrgele õhku tungib kui lumivalge lehvikpily, salapärane oma ilus — vulkaanide kristalne kuningas.

LORD NELSONI VIIMANE ARMASTUS.

SCHUMACHERI AJALOOLINE ROMAAN.

Tõlkinud E. J.

Kaheskümmes teine peatükk.

Jalutuskäik Rooma ...

Kahetkümmes neljandal novembril astus viiest korpusest koosnev sõjavägi üle piiri, kuna Nel-son kuuenda korpusega Naselli juhatusel mere kaudu Livorno läks. Pariisi agendi teated näi-

sid õiged olevat. Championnet ei julenud ühtki pauku anda, jättis ainult viissada meest Engelsburgi. Kahetkümmes üheksandal sõitis Fer-dinand pidulikult Rooma.

Ühes temaga olid tema armsamad koerad ning ustavad sõbrad.

Neapel ilutulestus. Saatis tänapalveid tae-

va poole ning hakkas Rooma võitjal pärga punuma.

Terve Euroopa imestas.

Ferdinand jäi Rooma.

Mack jättis kolm tuhat meest tema kaitseks sinna ja tungis edasi.

Nüüd alles seisatas Championnet. Euroopa kõige parem sõjavägi puutus vaenlasega kokku. Kolmele tuhandele prantslasele tungis Fermo juures üheksast tuhandest koosnev esimene korpus peale... ja kadus Abruzzidesse.

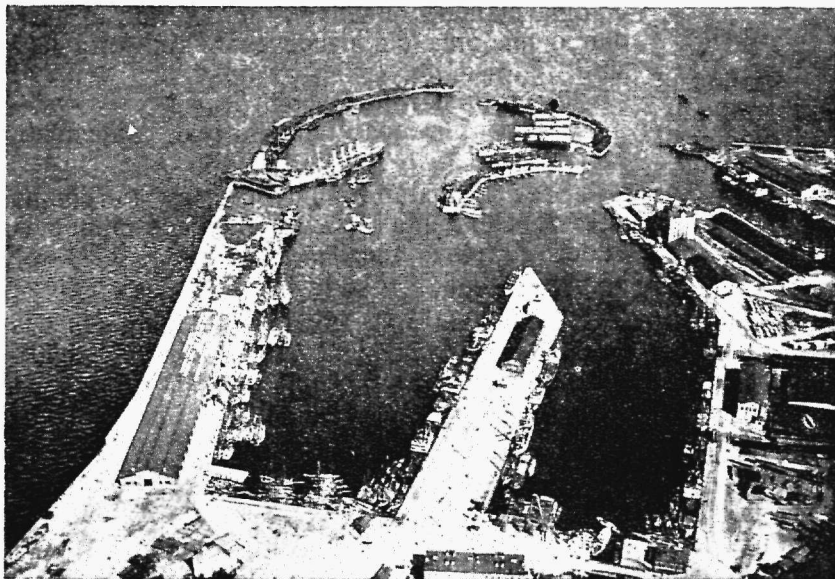
Kahetuhande prantslasega pörkas teine korpus nelja tuhande mehega Terni juures kokku... ja kadus Abruzzidesse.

Neljasaja prantslase vastu võitles kolmas korpus tuhande

TALLINNA LINN, ÜLEVALT VAADATES.

„Estoonia“ teater ja selle ümbruskond. Ülesvõte lennukilt.

Tallinna sadam. Ülesvõte lennukilt.

mehega Vicovaro juures... ja kadus Abruzzidesse.

Seitsmeteistkümne tuhande prantslasele tahtis ülemkindral Mack kahekümneviie tuhande mehega neljandast korpusest peale tungida, kuulis aga kaasvõitlejate saatusest... ja kadus Abruzzidesse.

Toscanela juures tungis Damas'i juhatusel

viies korpus, milles oli kuus- tuhat meest, kahekümne- viie tuhande prantslase peale... võitles... vabastas tee tagasiminekuks Neapeli...

See oli Rooma jalutuskäik. Neapeli ilutuled kustusid. Sõimuhüüded lendasid õhku. Võitjapärjad kisti katki.

Terve Euroopa naeris.

* * *

Ferdinand kaalus.

Ikka veel olid Championneti viissada meest Engelsingis. Nad olid küll kohustatud mitte suurtükkidest tuld andma. Kui nad aga sõjaväljalt teateid saavad... Engelsingist lahkuvad... Ferdinandi oma võimu võtavad...

Ja Macki kolmtuhat meest jookseks vast ka Abruzzidesse. Kas ei oleks julgem

Neapelile lähemal olla?

Seitsmendal detsembril kolis ta Albanosse, Neapelile umbes kolmkümmend kilomeetrit lähemale.

Kaheksandal pani minister Belmonte-Pignatelli talle kaks valitsusakti allakirjutamiseks ette. Kuid Ferdinand söötis parajasti koeri,

muuks ei olnud tal seekord aega. Vürst jättis aktid maha, palus kuningat neid vähemalt lugeda.

Kuid ka järgmisel päeval ei olnud Ferdinandil aega. Kolmandal sai Pignatelli kärsituks.

„Majesteet annab mulle armuliselt andeks, kuid Acton on mulle südamele pannud, Rooma asju likvideerida. Nüüd oleme juba Albanos. Kui me veel kauem ootame... ka vajame kirjalikku tunnistust. Sõjakulud peab raamatusse kantama.“

Hetkeks lakkas Ferdinand oma koertega mängimast.

„Raamatusse kanda? Miks sa mulle seda kohe ei ütelnud? Korralikus majapidamises peab kõik üles kirjutatama. Iga jänes, iga lind, iga kala. Minu juures tehtakse ka nõnda. Tule õhtul tagasi, siis kirjutatan alla. Tingimata!“

Õhtul lubas Ferdinand ministrit akti ette lugeda. Enne aga, kui ta nii kaugele sai, kostis õnest tume müdin. Nagu kauge, veerev mürin.

Ferdinand võpatas.

„Kuulsid Belmont? Mis see oli?“

Vürsti näol muutus värv.

„Vist äike, majesteet...“

„Sel aastaajal?... Juba jälle!“ Kuningas kargas püsti. „Belmonte, see on suurtükimürin. Rooma juures. Võib olla juba Roomas. Ega's Championnet ometi...?“

„Majesteet...“

„Ära räägi vastu! See on Championnet, ma tean. Ta on Mack'i ära söönud. Ja nüüd tuleb ta, et ka mind.... Juba jälle!... Ta peab mind ees leidma. Aga... ja... ma pean ruttu paar käsku andma. Ära muretse, Belmonte! Oota siin! Mina olen kohe tagasi!“

Ferdinand jooksis ruttu välja.

Poole tunni pärast kuulis Pignatelli vankrit ette sõitvat. Uudishimuliselt läks ta aknale ja vaatas välja. Tungla valgusel nägi ta Ferreri't kutsari kõrval pukis, kuna Ascoli ja kuningas koeri vankrisse mahutasid.

Mõlemaid akte kaenla võttes ruttas Pignatelli õue.

Ferdinand ja koerad istusid juba vankris. Ascoli tahtis sisse astuda.

„Majesteet,“ ähkis Pignatelli. Ega teie majesteet ometi Albanost ei lahku?“

„Mis sul meelega tuleb?“ hüüdis Ferdinand oma näo pimedasse peites. „Lahkuda? Kuidas nõnda? Meie teeme väikest lõbusõitu. Minu armsad loomad... nende tall on siin liig kitsas... nad surevad, ütlen sulle! Peavad

värsket õhku saama. He, Ascoli, mis? Ah, need aktid! Võta nad, Ascoli, oma hoole, et ma temast rahu saan. Toon nad homme hommikul sulle tagasi, Belmonte! Loen öösi läbi ja kirjutatan alla. Istud sa juba kord, Ascoli? Edasi, Ferreri!“

Vanker liikus, paiskas ministrit poripiiskadega täis ja kadus pimedikku.

Kui Albano viimsed majad kadunud olid, pani kuningas äkki oma käe Ascoli õlale.

„Ascoli, me oleme koos üles kasvanud, oleme lastena ühes mänginud. Teised vürstid unustavad oma noorussõpru. Mina aga, kui ma kuningaks sain... kas ma ei tõstnud sind heasse seisukorda, nimetasin sind ülemtallmeistriks?“

Ascoli kummardus rahutute koerte seas nii hästi kui võis.

„Majesteet oli alati lahke ja helde...“

„Seda ma olin, Ascoli. Tõesti, seda ma olin. Ja ma olen seda veel rohkem, kui... Ascoli, need jakobiinlased on meile kuningatele surma vandunud. Ja ometi teeme meie kõik, et oma alamaid õnnelikuks teha. Kas ei usaldanud ma oma elu nende eest, kui sõtta läksin?“

Jälle kummardus Ascoli.

„Terve Euroopa imetleb teie majesteeti. Ja rahvas...“

„See armastab mind!“ segas Ferdinand äkki vahele. „Ma tean, igaüks läheb minu eest tulde. Ka sina, Ascoli? Ka sina?“

„Majesteet...“

„Ascoli, kui sulle ütleksin, et minu elu hädahohus on ja sina mind päästa võid... teeksid sa seda Ascoli? Ah?“

Hertsog pani käe rinnale.

„Kui ainult majesteet käsib.“

Rahulikult muheldes patsutas Ferdinand taile õlale.

„Ma teadsin ju. Ascoli on truu. Nõnda siis... sain äsja tähtsa teate, pean kohe Ca-sertasse sõitma, ei või kahjuks Albanosse tagasi. Teel võtame posthobuseid. Tule, Ascoli, vahetame riided! Nüüd kohe, siin vankris. Meil on ühesugune keha, oleme ka muidu sarnased. Igaüks peab sind kuningaks, mind ülemtallmeistriks.“

„Aga tee Neapeli on ju üsna julge, majesteet...“

„Julge? Kas neil prantslastel pole igalpool oma inimesi? Ka minu esiisa Heinrich IV Prantsusmaalt, esimene Bourbon, sai jako-

biinlaste poolt avalikul tänavaval tapetud*). Ja tänapäev, parandatud püsside juures... üksainus kuul selja tagant... sa kõheled? Ascoli!"

Nad vahetasid oma ülirreed. Vahetasid ka istmed. Postijaamades astus Ferdinand välja, tellis sööki, teenis vahetpidamata kummardusi tehes Ascoli ja koeri.

Öö ja terve järgneva päeva kestel kihutasid nad edasi. Alles Caserta lähedal riietusid nad ümber. Öhtul kella ühe-teistkümmne paiku jõudsid nad lossi. Kuningas näis rusutud. Aga kuulda saades, et kuningannat Casertas pole, hingas ta kergemini ning tellis hea öhturoa.

Kala süües tulid talle äkki Pignatelli aktid meele.

„On nad sinu käes, Ascoli? Näita! Loe ette!“

Esimene akt oli Neapeli sõjakuulutus Prantsusmaale...

Kohkunult pani Ferdinand noa kõrvale.

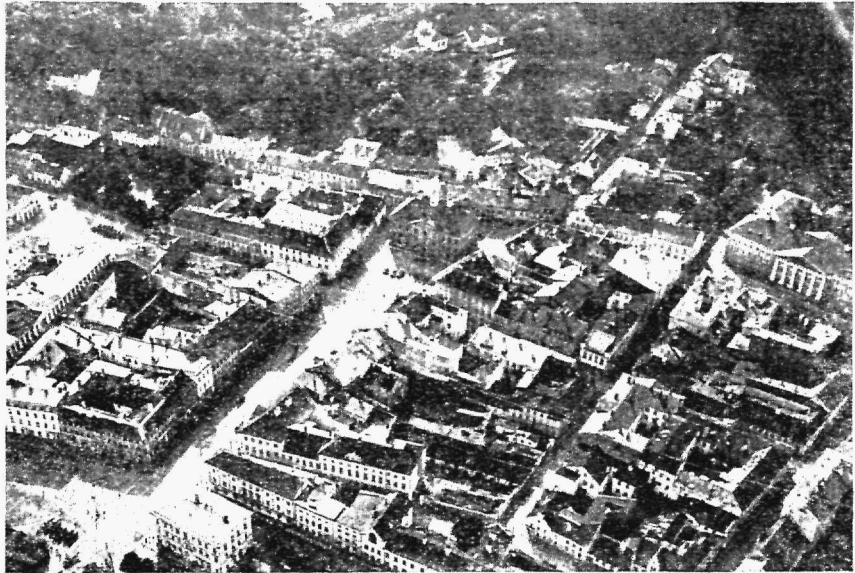
„Kas see pole veel ära saadetud? Ah ja, ma mäletan, Championnet pidi üllatatud saama. Sai ta seda! Ja on sõda juba lõpul? Sina ei pruugi midagi ütelda, Ascoli! Sina ei mõista sest midagi ja mina, pühale Januarius'ele olgu tänu, sama vähe. Kuid minu Austria kasvatajanna tahab, et alla kirjutatan. Too siis sulge, tinti ja pitsari. Muidu ei anna ta mulle elus enam rahu.“

Ta kirjutas alla.

Hertsog luges teise akti ette. See oli üleskutse Abruzzi elanikkudele, et need oma kodumaal päästmiseks vaenlaste vastu koonduksid.

Jälle kirjutas Ferdinand alla ja ulatas kinnipitseeeritud kirjad Ascolile tagasi.

„Anna nad Ferrerile. Ta peab nendega kohe Pignatelli juure tagasi sõitma. Vaene mees, mul on tast kahju. Kuid kohustus, kohustus! Ja, ja lase väikest jahivankrit ette rakendada. Meie peame veel San Leucio'sse kihutama. Olen väiksele Simonettale lubanud kohe pulme pühitseda, kui Roomast tagasi olen. Ja kuningate viisakus seisab selles, et nad oodata ei lase. Eks? Mitte oodata ei lase...“

Tartu linn, ülevalt vaadates. Ülesvõtte lennukilt. Keskel raatus, parem pool ääres ülikool.

Founiline naeratus avas tema jämedaid huuli.

* * *

Sellele komöödiale järgnes draama...

Championnet tungis edasi, võttis Abruzzid oma alla ning astus üle Neapeli piiri. Igalpool avanesid tema ees kindlustused. Capuas püüdis Mack löödud korpusi koondada ja üldist vastuhaket organiseerida. Kuid juba 18. detsembril teatas ta majesteedile, et ta Championnet'i kinni pidada ei suuda ja soovitas rutulist pagu Sitsiiliasse...

Neapelis sündis kohutavat.

Segaselt vankusid valitsusasutused parteide vahel ja vaatlesid loiult nende revolutsioonilist ärkamist. Vaevast takistavatel koosolekutel nõutlesid patrioodid, kuis vaenlasele Neapeli teed tasandada. Nad plaanitsesid Nelsoni ja sir Villiami kinni võtta, et neid Championnet'i tulekul pantvangidena tarvitada, kui Inglise laevastik linna hakkab pommitama.

Vastandiks neile nõudsid aga lazzaronid äärmist vastupanekut. Jumalasalgalajaid jakobiinlasi needes, kogusid nad tänavatele ning platsidele kokku, piirasid tuhandeteni kuningalossi ja nõudsid sõjariistu. Nende sissejuurdunud viha võõraste vastu oli piiritu. Salkadena tungisid nad majadesse, kus nad prantslasi arvasid elavat; vandusid, piinasid ning röövvisid igat kahtlast.

Kuid veel metsikumalt loites nende viha

*) Ferdinandi suur eksitus. Heinrich IV sai ligistlise fanaatikeri Ravaillac'i poolt surmatud, et ta Nantes'i edikti põhjal hugenottidele usuvabaduse andis.

patriootlaste vastu. Juba sülitasid tänaval näruses riides käijad hästi riidetute peale; kerjused neidsid käsi, mis neile armust andsid. Õnnetu juhtumine, mis neile sõjariistu kätte andis — ja Neapel valas oma kodanikkude verd...

* * *

Ka Emma veetis hirmupäivi, mil sügavuse limased põhjad näisid avanevat ja mäda ning kopituslõhnad õhku täitvat.

Kuid siiski oli ta täis joovastavat vaimustust.

Nüüd alles võis ta end Nelsonile näidata. milline ta oli. Ära nägema pidi ta, et Emmal õigus oli ühe paigakese peale tema südames. Et ta tugevam oli, kui kõik argtuses värisevad printsid, hertsogid ja vürstid.

Omas tarretanud sõduriuhkuses tahtis Nelson patriootlastele vastu hakata. Ennast pigemini ise tappa, kui pantvangina sattuda nende kätte.

Emma teadis, et see paljas kuulujutt pole. Ta värises Nelsoni elu eest, kuid ei näidanud seda mitte. Tungis ainult tarkade kaalumistega temasse. Kellele oleks sest kasu, kui ta oma ettevõtet täide viib? Langeb ta, siis on Maria Carolina viimne tugi kadunud... Selle vastu aga, kui ta hoovist ja saatkonnast lahkuks, „Vanguard’ile“ sadamasse taanduks... Sealt võiks ta kuningalossi ja Palazzo Sessa’t vaenlaste pealetungimiste eest kaitsta ja laeva kuningapaari põgenemiseks valmis seada. Sir Villiam viiks oma rahulise filosoofilise naeratusega salakuulajaid eksiteele. Tema, Emma, oleks vahemeheks Maria Carolina ja Nelsoni suhetes, suurendaks vastaste intriigisid ja viiks vankuvat kuningat lõpuotsusele. Lahutatud marssimise peale ühineksid nad siis kõik „Vanguard’il“ ja lööks vaenlasi oma õnneliku paguga.

Kõiki üksikasju oli ta hästi läbi kaalunud, igaks raskuseks pääseteed leidnud. Vaimustatult ühines selle plaaniga sir Villiam. Siis andis ka Nelson järele.

Oli Cirillol õigus, kui ta Maria Carolina taltsutamata tahtejõu kustumist ennustas?

Selle stseeni peale pidi Emma mõtlema, kus ta peale Maria Antoinette’i surmamist tema juure läks. Need leekivad silmad, kiristavad hambad, kiviks tarretanud ots! Nüüd leidis ta teda sootu teisena.

Vaevalt õnnestus tal tema jutule pääseda. Omas magamistoas istus Maria Carolina eesriietega kaetud akende taga, ei tahtnud kedagi näha, nautis vahetpidamata. Nagu kardaks ta kallalekippumist, võttis ta uusi teateid ukse

prao vahelt vastu. Siis tõmbas ta jälle riivi hoolsasti ette, ruttas kirjutuslaua juure ning kattes terveid poognaid oma virvendavate riidadega. Ta kirjeldas viimaseid kui sündmusi, kaebas oma ja oma laste saatuse üle, süüdis- tas inimesi ning tervet elu. Iga õhtu saatis ta niisuguseid poognaid kiirkäskjalaga oma keiserlikule tütrele Viini, võttis morfiumi ja vajus sügavasse unne, kust ta järgmisel hommikul piitsutatud närvidega ärkas.

Kas ta ei tunnud, et ta sarnaste kaebetega ainult oma tütre kaastunnet nüristas ja keisrit pahandas? Ka Emma ettevaatlikke märkusi ei näinud ta mõistvat, et suure riigi poliitikat mitte valitseja meeleliigutuste ja perekonna sidede järel ei aeta. Kangekaelselt jäi ta selle juure, et keisri püham kohustus on, Maria Theresia tüdarta aidata.

Siis kostsid jälle meeleheitlikud nuuksed ning kaebed. Austriata oli Neapel kadunud. Oma jõud oli mannetu. Ja põgenemine Siisliiasse...

Ja, lapsed pidid pagema. Ka kuningas võis end päästa. Tema aga, Maria Carolina, suure Theresia tütar...

Hetkeks leegitses temas jälle endine uhkus. Siis langes ta aga uuesti kokku. Oli väsinud ega tahtnud sõrmegi liigutada sellele viletsale elule.

Kuninga juure pidi Emma minema oma plaanidega. Sest peale, kus ta Roomast tagasi oli, näitas ta ennast Maria Carolinale ainult, kui tal midagi hädasti tarvis oli. Kunagi ei ilmunud ta teatamata. Alati oli ta mõne hoovkondlase ja oma sõprade saatel, nagu otsis ta neis oma sõnadele tunnustajaid, mis teda avalikkuse ees süütuks mõistaksid.

Õnnetu kuninganna oli ta, kellele tema plaanidest muud polnud järele jäänud, kui lootus lähema surma peale.

Kakskümneskolmas peatükk.

Emma leidis Ferdinandi toa täidetuna valvuritega, ohvitseridega ja ametnikkudega. Kohe ruttas adjutant teda teatama. Tüki aja pärast alles tuli see tagasi ja ütles, et kuningas kedagi vastu ei võta, tal olevat kardinaal Ruffoga tähtis nõupidamine. Palub lady Hamiltoni oma soovi kirjalikult teatada.

Ruffo! Oli see Maria Carolina kaebete põhjus? Pidasid Inglismaa vastased kuningat juba nõnda tugevasti oma võimuses, et keegi nende loata tema jutule ei pääsenud?

See kardinaal oli nende pea. Kahtlase tegutsemise pärast saadeti ta Pius VI poolt Roomast välja. Oma kodulinna Neapeli jõudes oli

ta igasuguse mõju kaotanud, kuni Ferdinand ta San Leucio intendandiks nimetas, kus asus siidike trajate kolonii ja kus kuningas salaja lõbutsemas käis.

Sest peale kuulus ta Ferdinandi ustavate sõprade hulka, püüdis teda kuningannast veel rohkem eemaldada, Inglismaa mõju alt vabastada. Unistas Actoni langetamisest ja selle asemele tõusmisest. Nüüd, kus Ferdinand kõheles, alalõpmata nõu vajas, näis talle soodne tund kätte jõudnud olevat, kus ta teda täiesti oma võrku võis mässida...

Nüüd oli vaja otsustada. Iga silmapilk oli kallid. Mis sündida võis, et Ruffot võita, pidi kohe täidenema.

Aga kuid pääseda kuninga juure?

Äkki välgatus hea mõte läbi Emma pea. Ta nõudis paberit ning sulge.

Majesteet!

Kõneldakse, et Teid Teie toas vangis peetavat. Kui Teie mind veerandtunni jooksul oma juure ei lase, et valetates veenduda võiksin, ruttan juhtumist Nelsonile teatama. Ta seab laevastiku laskevalmis ja saadab vägesid Teie päästmiseks.

Emma Hamilton.

Kokkupandud ja pitseeritud paberlehekese adjutantidele andes, ütles ta tõsisel, peaaegu ähvardaval toonil:

Maria Carolina, Sitsiilia kuninganna.

(Romaani juurde: „Lord Nelsoni viimane armastus“.)

Ferdinand I (IV), Sitsiilia kuningas.

(Romaani juurde: „Lord Nelsoni viimane armastus“.)

„Minu kaudu kõneleb Inglismaa. See kiri peab tingimata kuninga enese kätte minema. Kui teie keeldute seda talle andmast, langeb vastutus teie peale. Rutake, kuni pole hilja!“

Vastu tahtmist täitis adjutant käsu. Kohe selle peale tuli ta tagasi ja lasi Emma kuninga juure.

Akna eesriide varjus istus Ferdinand pahase näoga. Vürst Pignatelli, hertsog Caracciolo, vürst Castalcicala, Marchese Gallo, politseiülem Neapelist, ametnikud ning mitmed teised herrad kõrgemast aadelist ümbritsesid teda.

Kardinaal Ruffo ruttas Emmale ukse juure vastu.

„Aga kaunim mylady, milline idee!“ hüüdis ta valjult. „Kuningas pole kusagil julgem ega vabam, kui oma sõprade ringis. Vaadake ometi ise!“ Tige naeratus peitus tema suurnrkades. „Või pole see teile tähtis? Siis palun mulle teatada, mis mylady tema majesteedilt soovib.“

„Et kuningas siin on, ei tarvitse ma teie eminentsi vaherääkimist,“ ütles Emma, Ruffole otse silmi vadates. „Ma soovin tema majesteediga ise kõneleda.“

Emma tahtis juba edasi astuda, kuid kardinaal tõrjus teda oma kerge käeliigutusega tagasi.

„Majesteeti ei tohi segada. Tähtis nõutlemine...“

„Millest eminenti osa võtab?“ Emma naeris heledalt ja raputas endalt Ruffo käe eemale. „Kas on jälle kuulsa San Leucio koloniiga tegu? Peab seal jälle mõni ilus ketraja kaasavara saama?“

Viha maha surudes ja püüdes lahkelt naerata. tahtis Ruffo midagi vastata, kuid Ferdinand segas vahele.

„Loobu võitlusest, Fabrizio! Ega sina mylady sõnadele ikka vastu saa.“ Ja enmast raskelt üles hoovates: „Siin ma olen, mylady! Mida võin ma teie heaks teha?“

Tulin teie majesteedi huvides, mitte endale midagi paluma! Kindral Mack on käskinud hoovi Sitsiiliasse paigutada. Suur-Britannia saadik, kes küll selleks kohustatud pole, pakub kuninglikule perekonnale ühes lord Nelsoniga oma kaastundlikku abi. Neapeli seisukord muutub päev-päevalt ohtlikumaks. Seepärast pööran teie majesteedi poole küsimisega, kas teie majesteet juba lõpuotsusele on jõudnud?“

Ferdinand kohmetus. Vaatas kui abiotsija ringi.

„Veel mitte, veel mitte! Aga... ja, ma teatan sir Villiamile...“

„Siis pean ma teie majesteedile uudistama,“ ütles Emma külmalt, „et Briti saatkond homsest päevast peale lord Nelsoni admiraal-laeval „Vanguard“il“ asub.“

Ferdinand kokkus. Imestushüüded tulid ümberringi kuuldavale. Ärritatult lähenes politseiülem.

„Miks nõnda, mylady? Tema ekstsellentsi julgeolek on kindlustatud. Ma ise olen kõik abinõud maksma pannud, et saatkonda kaitsta.“

„Rahva vastu, ja! Ma tean seda, herra politseiülem. Aga patriootide vastu? Ja aadeli vastu?“

Kõik karjatasid. Ümbritsesid Emma.

„Mida teie ütlesite, mylady?“ hüüdis Caracciolo. „Kuis julgete teie aadelit kahtlustada?“ Oma mõõka pooleldi paljastades, kummardus ta Ferdinandile. „Majesteet, ärge uskuge nende juttu, kelle mõistuse hirm segamini on ajanud. Minu pea pandiks, aadel on kuningale truul! Ja need nõndanimetatud patriootid... meeltesegadus, majesteet! Ei ole kogu Neapelis niisuguseid, keda lady patriootideks võiks nimetada!“

„Juba kord tahtsite oma pea pandiks anda, herra hertsog,“ naeratas Emma Caracciolole silmi ning kõigutas nagu väljakutsuvalt puuse. „Teie näite teda väga madalalt hindavat. Aadel on truul! Hea küll.“ Ning oma häält löikavaks muutes: „Ühel aadeli- ning kodanikuseisuste omavahelisel nõupidamisel ööl vastu viieteistkümnendat sel kuul kusagil Posilippi suvilas tehti ettepanek Neapeli pommitamist Inglise laevastiku poolt Championneti sissemarsimisel selle läbi ära hoida, et sir Villiami ja lord Nel-

soni vangi võtta. Herra politseiülem, küsige järele, kes selle ettepaneku teinud?... See võeti vastu ja pidi üliõpilaste abiga täidetama. Vürst Pignatelli, ehk uurite järele, kes end selle ettevõtte juhatajaks pakkus? Vange pidi hoitama niisuguses paigas, kuhu keegi peale patriootide ei pääse. Ja herra hertsog Caracciolo, ehk pärite teie, kes Sant Elmo kindluses selleks soodsat maa-alust koobast pakkus?... Ah ja, mu herrad! Aadel on truul! Pole patrioote. Elagu kuningas!“

Pilkenaerul raputas Emma oma käharaid.

Surmavaikus valitses ringi. Ferdinand oli jälle toolile istunud ning vaatas abiotsivalt ringi. Väriseva käega silitas ta koera pead, mis tema põlvel lasus.

„Mylady...“ kogeles ta lõpuks. „Mylady... mylady...“

See värisev toon vabastas saalis tormi. Etteheidetega tungiti Emmale peale, unustati kuningas, nõuti valjumat uurimist.

„Kunagi pole ühegi maa seaduslikku aadelit nõnda teotatud!“ karjus Caracciolo kähiseva häälega. „Miski pole kõigest sellest tõsi, mis mylady kõneles. Ma nõuan tunnistusi, uurimiskomisjoni asutamist...“

„Kuni Championnet'i sõdurid asja lõpetavad!“ naeris Emma. „Mitu päeva annate veel kuningale valitsemisaega?“

Caracciolo ei lakanud karjumast. Saatis ringi vihaseid pilke.

„Alatu kartuse idu on kõik! Hüsteeriliste naiste fantastiliste kujutluste eest panevad ainult memmed pakku...“

„Caracciolo!“ hüüdis Ferdinand vahele. „Sa lähed liig kaugele! Käsen sind vaikida!“

Ta oli jälle püsti karanud, koera enesest eemale tõuganud. Hetkeks näis ta tõesti kuningana. Siis vajus ta jälle kõssi.

Vaikides oli Emma tormile vastu pannud. nüüd kummardus ta Ferdinandi ees.

„Täna teid, majesteet, et teie ühe sõna Abukiri võitja kaitseks olete leidnud. Kuid tema ei vaja seda... Majesteet, seda nõu pidasid kunagi sõbrad, mitte kuningas ise. Praegu küll! Kuid hiljem... Ka Ludvig XVI andis oma ustavad sõbrad välja ning viskus gviondistidele kaenla, Pariisi patriootidele. Kes tuli aga peale nende?“

Eemaletõugates sirutas Ferdinand mõlemad käed nagu mõnele hirmukujutlusele vastu.

„Jätke, mylady!“ karjus ta. „Jätke järele!“

Ja äkilises vihahoos andis ta koerale niisuguse tõuke jalaga, et see uludes läbi toa lendas.

(Järgneb.)

KIRJANDUS

Hermann Jänese „Taevaminek“.

Hermann Jänes on ilmutanud „Varraku“ kirjastusel möödunud suvel sajaleheküljelise novellide kogu „Taevaminek“.

Mis on toonud mainitud autor meie kirjanduse rikastamiseks? Kas võtame ta tervitades vastu või pettume?

Esimene töö kogus kannab nime „Püha Maria“. See on mälestus kellegist surnud tütarlapselt, kes jutukangelasele armas olnud. Motiiviliselt tuletab see meele „Oma päikese poole“ sarnaseid novelle. Järgmises töös „Baccanala“ kirjeldatakse joomapidu. „Täna joome end purju, oleme lõbusad! Täna unustame, et oleme inimesed. Hõljume uues maailmas, mis kihab ja keeb. Sest elu on ju — teate — nii...“ Lõpuks selgub — „Kogu elu on hirmus mõistatus.“ Nii siis ei puudu oma filosoofiagi! „Adalbert Kiiveti lohe“ nimelises novellis tahab ministeeriumi kooliõpetaja Adalbert Kiivet külla laulu-mängukoori asutada, mille tagamõtteks on naabritalu peretütre Aino sümpaatia võitmine. Ent mehel puudub aktiivsus ja julgus, mispärast kogu kavatsus väikse vahejuhtumise tõttu nurja läheb. Hävineb ta hinges ka lohe — Aino. Selle järele pöördub Kiivet oma naise manu tagasi ja tast saab korralik abielumees. Neljas novell kannab nime „Pääsukesed taevaredelil“. On pühapäine hommik külas, kus vanaisa räägib (me ei tunne ta kõnet, vaid teame autori üteluse järele, et ta nii on kõnelenud) ühele linna noorherrale oma muredest ja hädadest. Pääsukesed ehitavad väljas pesi ja ei tunne mingit muret, mis tõttu autor ütleb: „Olgem seepärast muretud ja sirsitajad kui pääsukesed.“ Järgmine novell „Kus Selma elab“ seisab õige lähedal elmisele (mõlemad on ühe pikema novelli katked). Kellegi minakangelase vastuvõtt külaskäigu puhul maal Selma vanemate talus. Hiljem loeb küllaline Selmale raamatut ette, mil puhul viimane käed ümber poisi kaela lööb. „Säärane on tähendus elul Selma sõnaraamatus“. „Nõid“ on fantastiline looke nääriööst ja daamistnõiast. Kirjanik näib selles Gailiti mõjualune olevat. Jutus „Eedililled vaasis“ tahab väike Eedi Hildale lille kinkida ja loodab seepärast temaga kirikus kohata. Ent Hildat pole kirikus, mille järele Eedit nukruse ja kurbus meeleolu valdab. See looke võlub lugejat oma lapseliku unistus- ja igatsusilmega. „Katastroof“ on karakteri kujutus ja

kunstniku elutraagika paljastus. Viimane novell „Taevaminek“ on nägemus lahkunud sõbrast, kes jutustab oma maiset elukäiku. „taevaminekut“ ja „elu“ sealpool surma. See on realistliku jutustusviisiga looke elu argipäevast fantastilisel tagaseinal. „Täna näed päiksepaistelist ilma, aga mis saab sinust homme? Täna liigud elurõõmsalt nooruspäevade unelmas, aga ehk oled enne kui uus päev tõuseb, juba kadunud?“ Mis saab sinust homme, sellele küsimusele on püüdnud Jänes vastata selles novellis. Mis on elu sealpool surma? Igavik, ei miski, tühjus, kosmos, piiritu kaugus.

Nagu nägime, tegutseb H. Jänes konkreetainete vallas, ulatudes niivõrd ka fantaasia-ilma, nagu seda on vaja mõne idee või elunähtuse valgustamiseks.

H. Jänese töödest kui isikliste elamuste või ilmamure paelus olesklemiste tulemustest on varajane praegu rääkida.

Jänese novelle tuleks nende „kunstilise“ väärtuse järele jagada kahte jakku: ühed, mis kannatavad saamatuse ja nooruse naiivsuse all, teised, mis osutavad juba teatud kirjanduslikku oskust.

Iseäranis ilmestub autori arenematus seal, kus kujutatavad olud võõrad ning paljude tegelastega tuleb tegemist teha. Võiks siin näitena esitada: „Suurlinn, lumised alleed; kuljuste kõlin ja kõik.“ Kui siia juure lisada veel varese kraaksumist raaguspuul, siis on see kõik, mis autor „suurlinnast“ teab. Kui pentsik on siin kuulda, et „lendlev vares ajuti varjab tiivuga päikest“. See linnaelu kujutluse oskamatus võiks arvamist tekitada, et autor maa-elu miljööd hoopis paremini tunneb. Ent ka siin võime pettuda, nagu osutab järgmine tsitaat: „Me vaatame külatee poole, kus inimesi liikumas. Kolm-neli meeskogu sammuvad, läikivad plekkpillid õlul, midagi oma keskel kõneledes. Need on harilikud külatüübid. Veske juures peatuvad mehed ja panevad arvatavasti piipudele tuld.“ (Lhk. 41.) See umbes „kolm-neli“, „midagi“, „arvatavasti“ kunstis ei sobi.

Autor on võtnud käsitada ülesanded, mis talle üle jõu käivad. Ta tahab suuremaid inimhulki esitada, ent see muutub ta käes lihtsaks üteluseks: kõneldi, lauldi, joodi palju — üldised mõisted, mis midagi ära ei ütle. Vististi autori jõukohasem oleks olnud peatähelepanu pööramine üksikisiku kujutlusele, mis loomu-

likult kõige kergem ja milleks näib tal ka eeldusi olevat.

Teine liik jutustusi osutab autori oskust keele, vähemal määral ka inimkujutluse, alal. Siia kuulub kõige pealt jutustus „Adalbert Kii-veti lohe“. Kui karakteri kujutus pakub ta huvitust kõige enam, kuigi see karakter ei ole enesest uudne, vaid läbikulutatud ja tarvitatud narmasteni juba meie kirjanduseski. Siis teenib veel tähelepanu jutustuse oskus ja ta vormiline terviklus.

Siia liiki kuuluksid veel jutustused „Katastroof“ ja „Taevaminek“. Ka need pretendeerivad inimsaatus kujutlusele. Lähtekohaks ei ole siiski mitte niivõrd isiklik temperament, kui olude valdavus.

Siis võiks veel paremate hulka arvata meeleolulist „Eedi lilled vaasis“.

Võtta Jänese novellide kogu „Taevaminekut“ kui tervikut, siis peame ütleva, et see väga vähe uudist pakub. Need üksikud idee-jupikesed, mis siin avalduvad, ning tegelaskujud on meil teisel hoopis parema kehastuse leidnud. Ning teiseks näitab autori stiililine abitus ja sentimentaalsus, et autor oma esikteosega veel vara on astunud avalikkuse ette. Kirjandus vajab nagu iga teinegi kunstiala, suurt treenaashi ning õppeaastaid enne, kui teatavale tasapinnale jõutakse, enne, kui tööd kirjanduse nime teenivad, muidu osutuvad vaid trükitud paberiks.

Arthur Roose.

SEEMENDIVABRIK.

J. PARJÕGI.

Kui suvi oli, siis mängisime igapäev seemendivabrikut. Mina ja Sule August ja Reidu Artur ja ikka teised poisid ka. Joosep ei mänginud, tema on pisikene ega oska vabrikumees olla, tema vaatas niisama. Talu Juliust meie ei võtnud, sest tema on tige ja lõhub kõik asjad ära.

Vabrik oli Sule õues aia ääres. Esiteks pidime vabriku meie õue tegema, et meil on suurem õu, aga nende ema ei hakka taplema, et: „mis te ajate siia kolu kokku!“ ega lahuta vabrikut ära. Seal olid ikka põletisahjud ja veski ja lemmerei. Kust plonnid üles läksid, seal oli niisuke viltu sild. Lemmerei ulus ühtepuhku, aga kõige raskem töö oli ahjude juures. Seal jäid mehed ühtelugu haigeks. Siis olin mina tohter ja koputasin meestele rinna peale ja ütlesin:

— Ega seal ahjude juures kopsud üle kümne aasta vastu ei päne.

Muidu olin mina inseneer, sest mina mõtlesin välja veepumba ja tõmbasin iga palutska ajal meestel palka maha. Sule August oli direktor. Tema pani lemmerei uksele kirja: „võõrastel sisseminek keelatud“ ja teise kirja veski uksele, et: „tubaka põletamine keelatud.“ Ja tema luusis vabriku lagedal ringi, et kui keegi suitsetab, et siis võtab piibu ära ja paneb trahvi.

Vahest olime ikka töömehed ka. Meil olid puust hobused ja vankrid ja puust mehed. Kui midagi rääkisime, ehk tegime, siis ikka — justkui oleksid puust mehed teind ehk rääkind... mängust nii. Mustika Arno oli jalamees, sest tema jõi hobuse maha. Nüüd aga seisis plon-

nisilla juures ja hüüdis: „hii-va!“ Siis hakkasid plonnid minema. Kui plonnid üles said, siis hüüdis jälle: „topp!“

Iga hommiku ikka kui isad olid jo vabriku tööle läind ja emad mõisaväljale, siis läks August aia otsa ja tegi vabriku vilet, et: „tuut... tuut...“ See tähendas siis, et — tööle. Siis meie panime hobused rakke ja kihutasime nii, et tolm taga. Et kui hiljaks jääme, siis saame Sitsi Antsu käest riielda. Jalamehed panid põlled ette ja kotad jalga ja läksid jala, ise viibatasi käega.

Peale lõunat oli palutska. Siis olin mina jälle inseneer ja Sule August direktor. Tema maksis palka. Meil olid niisukesed... paberist rahad, templid peal.

Kui siis ikka meestel jälle oli palka maha tõmmatud, ütles tema:

— Ega mina tea, inseneeri-härra tõmbas palka maha.

Siis tulid mehed minu juure ja mina ütlesin:

— Ega mina tea, direktori-härra tõmbas maha.

Mehed ikka tammutasid kontori õues, aga ei öelnud midagi. Aga kui nad monopoli ees olid ja neil hambad veres olid, siis lubasid direktori nina sirgeks väänata ja inseneeri prillid sisse lüüa. Siis olime mina ja August jälle mehed ja läksime poodi kraami ostma.

Reinbergi Juku pidas poodi. Temal oli naelakasti sees ikka päris pood kohe, lett ja tikutoosidest kaubakastid ja vorstirõngad laes ja kõik. Jukul oli küür seljas, tema ei saand kelda ega vabrikumeest mängida, selle pärast

mängis kaupmeest ja monopoli pidajat. Monopoli pudelid oli savist, ikka sildid peal ja...

Siis ostsid mehed viina ja kaupa ja olid purjus.

Koju tulles oli Reedu Artur rõõtsakille vankris, viibutas ohjadega ja laulis kogu tee:

— Endse aja mälestus

Tuleb mulle meele,

Paneb laulma minu suu,

Lustilikult keele.

Siis hakkas tema hobune tee peal lõhkuma ja Artur lubas hobuse vaese omaks lüüa kui koju saab. Kodu siis siduski hobuse aia külge kinni — ikka justku nende isagi teeb; mängust oli tema nimi ka Mihkel — ja hakkas hobust peksma. Ei lausunud ise sõnagi, muudku andis aga kaikaga.

Anni oli mängus tema naine ja tahtis minna ikka ütleva, et: „mis sa seda hobust peksad!“ aga teised keelasid, et: „ära mine“, et: „lööb sinu ka maha, ega lollil aru peas ole.“

Ja siis tema ei läinud, kükitas aia ääre maha ja hakkas nutma.

Kui Arturi viha jo lahkuma hakkas, siis läks Sule August tema juure ja ütles ikka ilusti: — No jäta nüüd järele, Mihkel, no mis sa seda hobust peksad; vai hobune süüdi on.

Siis tema viskas kaika ära, võttis Augusti kaelast kinni ja nuttis ikka purjus häälega:

— Kas tead, Mart, kas tead, oleks mul ka niisuke naine kui sinul.

Lalbergi Kusti oli ka koledasti täis ja laulis jälle teist laulu:

— Juuli, minu naine,

Minu ajaviide,

Tunned sina tuksumist

Minu rinna naal.

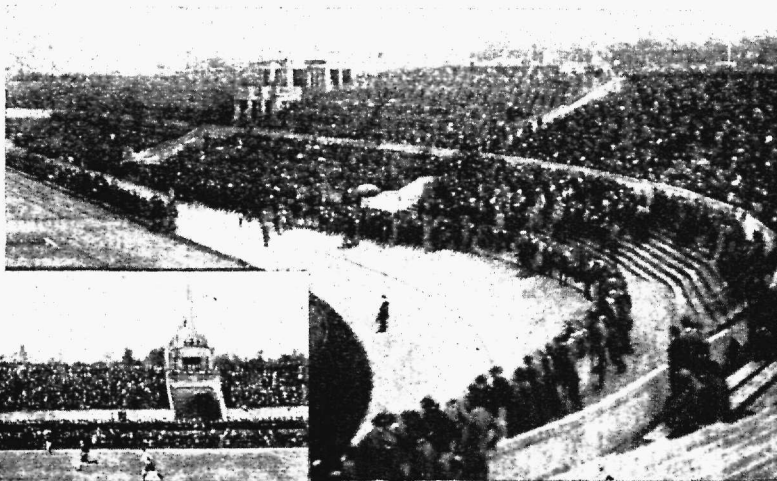
Aga kui koju sai, siis hakkas naist peksma. Tema naine oli

mängust Mustika Leeni. See oli niisuke imelik tüdruk, tema sai alati isa ja ema käest peksta ja karjus ühtepuhku, ja meie hüüdsime teda sellepärast Pilli Leenuks. Aga tema oli niisuke rumal, ise tahtis kohe, et saaks peksta, et siis on temal hea. Poisid tagusid teda ühtelugu, tema ise tahtis. Karjus küll, aga ikka ütles: „no löö veel, no löö!“ Ühekorra hakkas minuga ka tänitama, et mina kardan teda, ei tohi lüüa. Tükk aega ikka täntas. Siis mina virutasin temale rusikaga vastu nägu. Siis tema täntas ikka edasi, et: „kepiga ikka ei tohi—!“ Siis mina panin ise silmad kinni ja andsin kepiga. Tema ninast tuli veri välja, aga ise karjus küll: „no anna veel.“ Mina hakkasin nutma. läksin tuppa ema sängi ja nutsin kaua. Aga teisel hommikul ei tulnud Mustika ema Pilli Leenuga meie seda — õigust nõudma: Pilli Leenu ei kaeband millalgi kui teda löödi.

Lalbergi Kusti tee peal ikka laulis, et: Juuli, minu naine, aga kui koju sai, siis hakkas naist peksma. Esiteks ikka ei peksnud, taarutas muidu, rääkis juttu ja andis vorsti ja sitsirätiku. Siis ütles:

— Eks ma old Narvas esimese numbri poiss; eks ma old masinist. Aga mis ma nüüd olen kui sinu võtsin.

Ja siis hakkas peksma.

Berliini staadion ehk võimlemisväli.

See staadion on üks suuremaid Euroopas, mahutab enesesse umbes 75.000 vaatajat. Staadionil on jalgpalliplats, võidujooksutee, autode, mootor- ja jalgrataste tee. Ujumistiik on 100 meetrit pikk, 5 m. sügav.

Alumine pilt kujutab jalgpalli-mängu Praag-Berliin (3 : 3) 19. aug. s. a.

Pilli Leenu esiteks ikka jooksis eest ära ja karjus:

— Ristirahvas, tuige appi, ära nüüd tapab! Ristirahvas, tulge appi!

Pärast enam ei jooksnud, jäi aga aia ääre maha, ja Kusti muudku suges.

Viimaks jäi Kusti ka aia ääre maha ja tegi justku magaks ja oksendaks unes. Pilli Leenu istus tema peaotsis ja nuttis tasakesti:

— Miks ma ometi läksin mehele! No kas ma ei võind tüdruk olla. No miks ma läksin mehele.

Sule Augustil oli viin maas, tema ei käind monopolis, ostis vaid ajalehti ja neid... „Elviira“ andeid. Et siis pühapäeval istuvad kõik

toominga alla pingile ja tema loeb „Elviirat“ ette.

Mina otsin ka viina, aga ma ära ei jound, panin pudeli heinavõrgu sisse, et viin koju ja panen piprakaunu hulka. Et siis on hea võtta kui südame alt pistab. Aga poest otsin hobusenaelu, suhkrupea ja peenijahu ja saia. Kui Joosep kodu juures vastu tuli, võtsin ta ikka sõidule ja tema lõi mulle keerupatsi ja mina andsin saia.

Siis jätsime selle mängu järele ja olime kõik vabriku poissmehed, ikka need mehed, kes põletisahjude juures palju raha teenivad. Siis panime — mängust nii — uued riided selga ja kraed kaela. Reinbergi Juku oli nüüd Sarski taat. Meie ostsime kõik ta kompvekid ära ja kinkisime tüdrukutele.

MADONNA MESILASTEGA.

PAUL STEINMÜLLERI „RÕÖMURAPSOODIAST“.

Igas inimhinges väriseb vaikne valu, mis kord võimsalt tõuseb, kord vaikselt vaob nagu merilaine.

Kui on käes mu kurbuse-päevad, kaon oma valuga Jumalsilmale. See on lohk viljapõllus, mis tekkinud märgeli kaevamisest. Nüüd on sellesse valgunud vesi, esile tulnud raudkivimürakaid katvad lopsakad vesikarikad, kaldal ootsuvad pikavarrelised valged ütsad, lõhnab piparmünt ja tüümian, ning kuldsed mesilased korjavad seal mett. Ümberringi kohab lainetav viljaväli ja üle kõige levineb päikseline suvipäevavaikus.

Kord oli mul seal üks ilmuvus. Mu vastas Jumalsilma teisel veerel istus Maria, õnnistatuid naistest, ja ta ümber keerles mesilasteparv, mis paistis päiksekiiril kui hõljuks ta ümber kuldne linik. Ta korraldas nurmelilli kauriks kimbuks, ta sõrmed libisesid õrnalt üle rukkilillist ja näis kui laulaks ta ehk kõneleks, sest ta huuled liikusid. Kuid ma ei kuulnud midagi. Ja siis tõstis ta pale, vaatas mu poole ja kummardas peaga, tervitades mind.

Sa püha naine, kõnelesin ma üle vee, ma kannatan! Ja tema vastas: Milline on su kannatus? Mulle tundus, kui oleksin laps, kes tohib kaebada, ja ma kurtsin: Vaata, vahel rõhub taevast mu peale nii rängalt, ent ometi pean hoidma püsti pea. Ning minus kisendab midagi, kui küfkestatud kangeline, kuid pean vaikima. Ja mu hinge kallal kisub jõud nagu kümne hobuse oma, aga ma pean püsima paigal.

Sul on igatsus, ütles ta. Õnnsad on need, kes igatsevad!

Raputasin pead ja sõnasin: Õnnis pole mina mitte, Maria!

Siis ütles ta tasaselt: Näed sa neid mesilasi? Lapsele, kellele me head soovime, läkitame ühe neist, ja ta nõelab oma pinnaga last südame kohale — ning lendab minema. Sellest lapsest saab siis üks igatseja inimene.

Kuid igatsus on piin, vastasin ma, ja ta: Igatsus on õndsus. Tahaksid sa küll olla üks neist, kelledele igatsus osaks ei antud? Kellel on küllalt maalapist, millel ta seisab, kausist, kui see aga on täidetud ja söönute unest? Mis tähendaks rõõm, kui sa teda ei otsiks, ja õnn, kui seda ei ihkaks? Nüüd aga kerkib vahel see mõru tilk mesilasemürki su verre ja teeb sind rahutuks. Kus aga veri kangesti käärib, seal on noorust, on kasvamist ning soojust, seal kujuneb uut hinges.

See valutab aga väga, vastasin.

Midagi ei sünni valuta, ütles ta ja peen, valuline naeratus ilmus ümber ta suu. Jumal ise tunneb valu, sellepärast on see püha. — Jäägu sulle su valu, ta on su õnn. Igatseja olla, tähendab olla valitu. Igatseja olla, tähendab olla igavikust.

Siis lausus ta mesilastele ühe sõna, ja kuldne loor lagunes. Nad lendasid laiali ilmatulijaile istutama igatsust hinge.

Püha naine tõusis üles, kummardas peaga ja astus tasa üle odrapeade kuni ta kadus.

Ning kus ta istunud, õitsesid kirikaterad ja tulipunased magumad. —

MÕNDASUGUST.

Kuhu jäävad loomuliikku surma surnud loomad?

India rahvaste vanad jutud usuvad, et surnud loomad kaovad inimesele mõistatuslikul viisil: usk, mida jagavad ka paljud looduseuurijad ja -sõbrad. See ei ole mitte päris õige. Õige on vaid, et võrdlemisi harva leitakse lõppenud loomi, eriti selgroolisi. Tuntud elevantikütt Sanderson, kes mitmete aastate jooksul India risti ja põigiti on läbi käinud, teatab, et ta ainult kaks loomulikku surma surnud elevantilaipa on leidnud ja kuuldavasti olevat need kaks ainukesed, mis Indias üldse on leitud. Selle vastu teame me, et Siberis leitakse kaunis sagedasti külmetanud mammutilaipaid, ning vististi oleks elevantidega lugu samuti, kui dshunglis poleks mitte nii ligipääsmatud peiduurkad.

Tuleb meeles pidada, et enamus leiab oma viimse puhkepaiga vaenlaste kõhus. Üksteise söömise vääramatu seadus jookseb punase niidina loomariigi loodusloos. Pealegi püüab iga haige või surev loom enast peita võimalikult varjulisse paika; koobastes elutsevad loomad ootavad oma lõppu ikka maa all. Sellegipärast leitakse vahest surevaid ja lõppenud suuri loomi, iseäranis siis, kui nende hulgas laastab mingi hakkav haigus.

Et need leiud siiski nii haruldased, tuleb seletada sellega, et loodusel on omad surnumatjad. Need on terve vägi igasuguseid neljajalgseid ja sulgseid raisasööjaid. Lõunamaal on igalpool raisakullid, kes kõrges õhus oma teravate silmadega igat suuremat laipa tähele panevad ja uskumata kiire ajaga sinna kokku koguvad ning mõne tunniga hävitavad näit. kaamelilaiba, enne kui ükski inimene kohale jõuab. Kaarnad ning öösel ümberhulkuvad häänid ja shaakalid aitavad neid omalt poolt. Meie maal toimetavad seda tööd kaarnad ning osalt ka rebane.

Vähemad laibad, nagu hiired ja laululinnud, hävitavad mustad mardikad, üldiselt tuntud surnumatjate nime all. Siis on veel mitmed raisamardikad ja -kärbesed, kes lühikese ajaga kõrvaldavad mädanevad laibad. Haisu järele koguvad nad suurtes hulkades laiba juure, kaevavad ta võimalikult sügavale maa sisse, et teda oma järeltulevale põlvele hoida. Suure usinusega kaevavad nad laiba all maad, kuni ta viimaks umbes 30 sm. sügavusse vajub, ning kaetakse mullakihi. Sellesse maetud raisesse muretakse siis munad.

Botaanik Gleditsch uuris surnumatjaid ning hoidis selleks otstarbeks nelja mardikat vangis, kes 50 päeva jooksul kaevasid mulda 2 mutti, 4 konna, 3 lindu, 2 sirtsu, ühe kala sisikonna ja kaks tükki loomaneeru. Nii hoolditset loodus lõpnuud loomade kiire matmise eest, mille laibad vastasel puhul õhku mürgitaksid ja elavatele olevustele oleksid hädaohtlikud. —pp.

Kooliuuendajad õpiraamatu vastu.

Septembrikuu alguspäevil oli Berliinis kooliuuendajate liidu koosolek, kus saadeti haridusministrile järgmised juhtnõuad õpiraamatu suhtes:

1. Kooliraamat või õpiraamat on ürgaegselt võib olla elava õpetamis- ja õppimisviisi tardunud kuju ja uemaage se pädagoogika vaimus kujuneva töökooli mõttega vastolus.

2. Seejuures on praegused õpiraamatud halvad õpiraamatud, sest nad on kasvanud valest pädagoogika vaatekohast, kuna isiklikud arvamisid ja otsused on olnud mõduandvad objektiivse materjaali asemel (ajaloo- ja kirjandusajalooaraamatud), nad on sundinud elutule õpi viisile (võdrakeelsed harjutusraamatud) ehk eksinud üle arustesse peensustesse (moodsad grammatikad).

3. Õpiraamatute pädagoogiliste puuduste juure liitub majanduslik häda. Juba järgmise kooliaasta algul saab

suurimale osale lastevanemaist võimaluks varustada oma lapsi kooli poolt nõuetavate õpiraamatutega.

4. Et lahendada õpiraamatu küsimust, on hädasti tarvilikud energilised pädagoogilised uuendused. On hulk raamatuid, mille üle aruseks teeb õpilaste endi töö, nii näiteks aabitsad, mida juba praegu rahvakoolide õpilased ise maalivad ja kirjutavad, edasi grammatikad, võdrakeelsed algõpetusraamatud, arvamis-, matemaatika-, loodusteadus- ja ajalooaraamatud. Lugesimikud oma läbisegi ja sidetute jutustustega võiksid aset anda teaduslikkudele ja kirjanduslikkudele noorsooajakirjadele, kooliajalehtedele ja koduajakirjadele, mida suurte hulkadena hoitakse koolide raamatukogudes ja lugeda antakse ainult üksikutele klassidele. Samuti võib võtta ühisomandusena tarvitusele logaritumide-tabelid, kokkuvõtteid jne.

5. Peaks minister mainitud õpiraamatu küsimust põhimõttelikult mitte võima lahendada, siis oleks vihemalt soovitatav, et igale õpetajale antaks vabadus mõeldna raamatu tarvitamisest õpitöö.

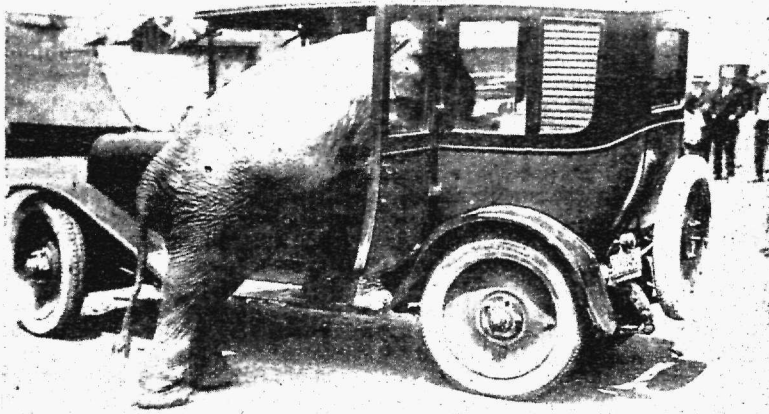
Üni uues valguses.

Üni, mis inimese elus nii suurt osa etendab, on teadusele nii mõneski suhtes veel mõistatuseks. Keegi inglise õpetlane, kes palju tähelepanu on pühendanud uneprobleemide uurimisele, avaldab mõningad „tõed une üle“, mis selgitavad küsimust uues valguses. Jutustustest, et mehed, nagu Napoleon, Friedrich II j. t., ainult 4—5 tundi magamiseks kulutasid, on tahetud järeldada, nagu oleks vähese magamise tarvidus geniaalsuse tunde märk. See oletus on aga suur eksitus, sest mitmed suurvaimudest olid kauamagajad, nii näiteks Darwin ja Dr. Johnson. On üldse ekslik mõtta tundidega magamise mõju inimesele, palju otsustandvam on siinjuures magamise viis. On üldseadusena tuttav, et une sügavus organismile palju tähtsam on kui ta kestvus. Kes sügavasti magab, saab nelja kuni viie tunni jooksul oma magamistarviduse palju põhjalikumalt rahuldada, kui teine, kes magab kergelt ja kahekordselt rohkem aega. Magamine on puhkamisaeg kehale ja peajule ning ta on mõnusaime ja värskendavaime siis, kui mõlemad on väsinud ühtlaselt. Väsinud peajuga alles värskes ja rahutus kehas on raske uinuda. Samasugune on lugu juhtumisel, kui musklid küll väsinud, kuid peaju alles värskes.

Magamisel veri kõrvaldab väsitamissaadused, mis on kuhjunud närvikeskustesse, ja tuimendab nende tegevuse ajutiseks. Kui on lõppenud see kõrvaldamistöö, siis uni on täitnud oma looduselt määratud otstarbe, ja inimene ärkab. Kirjeldatud toiming sünnib iga isiku juures isemoodi. Magamise aeg ei mängi siinjuures mingisugust osa, ja on vaid vara ärkajate eelarvamine, nagu oleks unel enne keskööd eriti karastav mõju. Kes aga kauem magab, kui loomulikult tarvilik, teeb endale seeläbi kahju, sest loomulik uni on seotud mõneage se vereühjusega peajus, ja kestab nüüd magamine liig kaua, siis saab peajule raskeks oma tavalist tegevust uuesti alata.

Liigtõõtamine ja soontelupjumine.

Soontelupjumise mitmesuguste põhjuste hulgas langeb iseäranis tähtis osa liigtõötamise arvele. Enamasti tekib luppjumine nimelt neis kehaosades, mis liigtõötamise all kõige rohkem kannatavad, nii näiteks parempoolses käsivarres parema käega töötamise juures, peajus liig väsitava vaimlise töö tagajärjel, südames liig sagedaste meeleliigutuste järele. Kogemused on näidanud, et eriti palju halvatus- ja südamerabandusohvrid nõuavad elukutsed, mis seotud suure vaimujõu kulutatuse ja vastutavusega, nagu arsti, pankiiri, ajalehetoimetaja oma. Närvide ärritavuse põhjuslik tähtsus selgub katsetest, mis näitavad, et teatud närvi, näiteks kõigile tuntud *nervus ischiadicus*'e, hulgaline ärritamine lähematesse

Auto võidukäik.

Ameerikas on auto nõnda laialt tarvitusel, et isegi iga elevant seal enam jala käia ei taha. Meie pilt kujutab üht rändava tsirkuse elevanti, kes parajasti autosse astub.

veresoonte alasse kuuluvate tuiksoonte seintes muudatusi tekitab. Närvide läbilõikamise järele on märgatud soonte seinte kohati paksenemist ja mõnel korral isegi kalkumist. Teravakujuliste närvihaiguste juhtumisel võib haigusest vallatud alal tähele panna tuiksoonte kalenemist ja võnkutõmbumist. Neist tähelepanekuist ja katsetest selgub, et tänapäev nii ohtralt laialilagunenud haiguse piiramiseks palju kaasa aitab nimelt tervishoidlik elamisviis. Mainitud haigusnähtudest kõneldakse kui otse tüübilistest meie närvihaigete aegjärgule. Muidugi tuleb seda oletust mõista liialdusena: sest soontelupjumisi ja tervishoidlikke rikkeid ei tulnud harva ette juba 3000 aasta eest, nagu näitavad leidused Egiptuse muumiate juures.

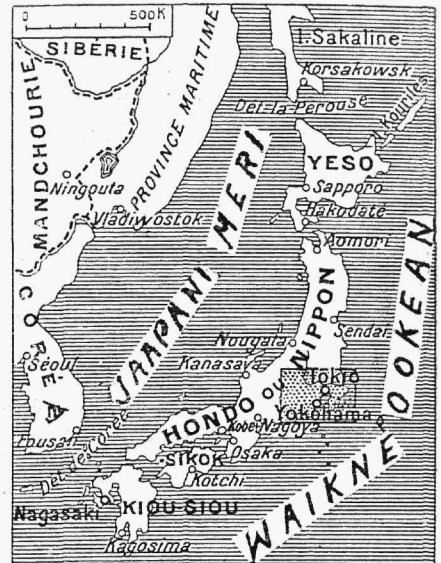
Endatapmise põhjuste arvustik.

Võidak ehk arvata, et endatapmise arvustikus suuremat osa mängib armastus, kuid kellegi Prantsuse statistikeri kokkuvõtteid eitavad seda. Õpetlane on uurinud 4000 hiliseima aja endatapmise põhjusti ja määranud kindlaks, et ainult 306 juhtumisel oli põhjuseks armastus.

Suurima osa arvustikud moodustasid juhtumised, kus endatapmine sündis koduste murede pärast, nende arv — 361; 311 juhtumisel oli põhjuseks raha. Armastus aga seisab alles kolmandal kohal. 277 juhtumisel sündis enesetapmisele nälg ja viletsus; 237 juhtumisel oli põhjuseks närvihaigus; 134 inimest tapsid enda südametunnistuspäinade pärast ja 121 hukkaläänud elu pärast. Mis puutub 306 armastuskurbmängu, siis on siin 117 juhtumisel endatapmisele viinud lihtsalt armumine 88, juhtumisel asjaolu, et armastav maha jäeti, 58 juhtum. võimatud raskused, mis takistasid abiellumist, 16 juhtumisel armastatu surm, 11 juhtumisel ootamatu lahutus, samapaljudel juhtumisel tülid armastajate vahel ja ainult 6 juhtumisel truudusetus.

Sõnaraamat, mis 2024. aastal valmis saab.

Prantsuse „surematute“ akadeemial on ülesandeks eeskujuliku Prantsuse keele sõnaraamatu aegajaline

Jaapani kaart.

Maaväringu ringkond on kaardil punktkestega märgitud. Nagu kaardilt näha, on see ringkond idapoolses osas.

Teades, et terve vaim terves kehas asub, ei põlga ameeriklased „peaga“ töötamist, sest peas on vaimu asukoht. See pilt näitab niisugust üliõpilaste „peaga“ töötamist.

uendamine ja praegusele silmapilgule vastavalt täiendamine. Akadeemia viimasel istumisel oli päevakorras täht „J“ ja siis tuli ühtlasi ka päevakorda töö kestvuse küsimus. Sõnaraamatu uue väljaande kallal töötab akadeemia juba 45 aastat ja on nüüd oma tööga J täheni jõudnud. Praegu on valmis alles esimene köide, mis sisaldab tähti A-st kuni H-ni. Läheb töö sarnase „kiirussega“ edasi, siis nõuab järelejäädud 18 tähte väljatöötamine, milleks palju rikkalikumalt sõnavara olemas kui esimeses osas, mitte vähem kui 101 aastat. Kui siis õnnelikult sõnani „zythom“ (ehk mis siis viimane täht olla võib) jõutakse, kirjutatakse juba 2024. aastat ja siis on raamat tänapäev elavatele igasuguse tähtsuse kaotanud. Sõnaraamatu viimane väljaanne ilmus aastal 1878.

nõnda et kahtlemata uus väljaanne tarvilik on. Herradel akadeemikutel on pidustustega, suurte kõnedega jm. nii palju tegemist, et nad oma tõsise ülesandega vähe tege- mist teha saavad ja seega sõnaraamatu uue väljaande lõpetamise järgmiste põlvede „surematute“ jaoks jätma peavad.

Kaugelenägemine.

Lühema ehk pikema aja jooksul astuvad telefon- aparaatide kõrvale aparaadid, millega võimalik on kau- gel olevaid asju ja juhtumisi näha. Selle aparaadi praktilise tarvitamise puhul seisavad palju laiemaula- tuslikud elumuudatused ees, kui see oli telefoni tarvi- tusele võtmisel. Sel puhul kirjutab „Journal des Débats“: „Teatrisse ei tarvitse siis enam minna, ka ei tarvitse endale paremat istekohta eelmütigil omada, vaid selili lastes oma tugitooli ning ühes käes kõige paremat sigar- rit ja teises — veiniga täidetud kallist klaasi hoides, võib soovi järele ük-kõik missugust teatrietendust vaad-elda. See on samuti, nagu nüüd võib kuulata kontserte traadita telefoni teel. Samuti ei tarvitse ka muuseumi ega kunstinäitusele minna, vaid samal toolil istudes võib

sügavas rahu vaadelda kunsti-kogusid, moodsate kunst- nikkude töid kunstikauplustes, möe viimseid uudiseid ja jälgida spordivõistlusi. Tarvitseb ainult nupule vajutada ja hälloo hütida, et kõikide aegade kunsti originaalteo- seid enese ees näha. Võõruskäigud, seltskondlised koosviibimised, pidud ja ballid kaotavad palju oma mee- litavusesi. Kõik need lõbustused on peajasjalikult naiste uudishimu ja edevuse rahuldamiseks, kes endid oma kõige uemates tualettides näidata soovivad.

Need rõõmud on naistele kätesaadavad siis juba oma kodus. Tarvitseb ainult oma parimat sõbrau- nat aparaadi juure kutsuda, et kinnitust leida oma tua- letti võrdlematule ilule. Ka armastajatel on siis hea. Kes äkki võitmatut igatsust oma jumaldatu järele tun- neb, tarvitseb ainult väljakutse teha ja kohe on tema seal.

On võimalik, et sealjuures ka mõnesuguseid pettu- musi tuleb üle elada, nagu see kõikide inimettevõtetel puudulikkuse juures alati juhtub: kui äkki ilusa sõb- ranna asemel inetu vana ilmub — mis muidugi vale- ühenduse tagajärg!

N A L I.

„Jumalale tänu, et see taldrik ei olnud!“

Oli suremas kunstiajaloolane. Ta jumalakartlik abi- kaasa kutsus vaimuliku. Kui too surija ees risti hoidis, lausus viimane tasa, kuid veendunult: „17. aastasaja esimeselt poolelt, keskpärase töö.“ Siis suri ta.

*

Hiljuti olin hullumajas — et temaga tutvuneda. Arst juhatas mind majas ringi, näidates ruume ja hai- geid. Ühes kambris nägin meest, kes hoidis süles kalt- sudest nukku, mida kallistas ja paitas.

„See mees“, ütles mulle tasa arst, „on õnnetu armas- taja, kelle mõrjsja läks teisele mehele. Ta hoiab põlvil oma kaltsunukku, arvates selle oma mõrjsja olevat, ja on pööraselt õnnelik, et too tema juures on.“ Järgmise kambri seinad paistsid koguni armetuina, neilt oli krohv hulzana alla langenud. Seal nägin mehe, kes alalõp- matult peaga vastu seina tormas.

„See,“ ütles arst, „on too teine, kes mainitud mõrjsja kosis.“

*

Arst: „Mis, kardate, et teid elavalt matta võidaks! jälke see mure koguni maha. Minu ravitsuse juures on säärane nähtus võimatu.“

Tõusik: „Mina ostan oma tubadesse ainult antiik asju. On see kell vana?“

Juut: „Ja, se kell oleb 17. aastasajast perit, üks antiikkell.“

Tõusik: „Mina soovin veel vanemat.“

Juut: „Hea küll! Siis ootab kaks nedal! mina teeb teil üks kell, mis kuussada aastat vana. Või kui soovib, üks Greeka või Rooma kell. Aga see kell ei keib, siis ükski kell veel keib.“

Tõusik: „Hea küll. Kas ta käib või ei, peasi, kui ta antiik-kell on.“

„Küll võib meteoroloogia instituutides igav olla.“
 „Kuis nii?“
 „No mõelge ometi — kogu päev ilmast rääkida!“

Looduslootunnis kõneleb õpetajanna lastele kassist ja ta eriomadusist, nagu näiteks pimedas nägemisvõime jne. Lõpuks, et näha, kas õpilased ka küllalt tähelepanelikult kuulanud, küsib ta: „Nii siis. Else, mis on, mida võib kass ja mina mitte?“
 „Saba liputada,“ vastab küsitav.

„Vaata, Liisi, kui punane päike on loojaminekul. Kas tead ka, millest see tuleb?“
 „Jah, tädi, ta on vihane, et nii vara voodi peab minema!“

„Kas olete kuulnud, et kõik Tartust Tallinna tulevad kirjad posti peal avatakse?“
 „Pagana päralt, miks siis?“
 „Loomulikult seepärast, et neid muidu ei saada läbi lugeda.“

Mustlasele oli poes tükk rauda näppu puutunud. Kaupmees oli seda märganud ja tiris varga kadi ette.
 „Oled sa raua varastanud?“
 „Ei, isand, Jumal hoidku. Ma pole kunagi võõrast varandust puutunud.“

Aga see auväärt kaupmees väidab, ta olevat vargust oma silmaga näinud.
 „Isand, ta valetab. Võin tuhat vannet vanduda, et ta valetab.“

„Vannu kolm — ja sa oled vabaks mõistetud.“
 Mustlane vandus kolm korda.
 „Nii. Nüüd maksa vandemaks,“ käskis kadi, „kaks krossi iga vande eest.“
 „Ega ma arust ära ole, et kuus krossi maksan raua eest, mis kõige enam kaks krossi väärt on.“
 Nii hüüdis mustlane, võttis raua taskust ja viskas selle kaupmehele jalge ette. Roda-Roda.

Armunud. Herra (kohvikus): „Pagan võtku! Mis see siis tähendab? Juba kolmandat korda hüüan ja teie ei tule, preili.“

Kelneripreili: „Hüüdke veel sagedamine, herra, teie hääl meeldib mulle väga.“

Su vit us v õ õ r a s (kohalikule elanikule): „Õelge, olge head, kas siin kunagi ka mõni suur mees on sündinud.“

— Ei. Nii kaua, kui mina mäletan, on siin ikka ainult väikesi lapsi sündinud. —

Praktiline. „Kelleks mul siis nüüd kasulikum oleks õppida, isa, kas hamba- või kõrvaarstiks?“

— Arusaadav — hambaarstiks: igal inimesel on ainult kaks kõrva, mis võivad haigeks jääda aga hambaid kolmkümmendkaks.

Kirjavastused.

P. H. Siin. „Eesti teatri ajakirja“ väljaandmine Teie poolt oleks järjekorraline ajakirjandusline avantüür; meie ei toeta avantüüriste ega avalda soovituskirjutust. „Loomingu“ 4. nr-i arvustus avaldamiseks nõrk.

H. M. Siin. „Kuja laulja“ tõlge nõrk; ei ilmu.

G. M. V-s. Võiksite „Poeemi“ neile saata, keda järele aimate. Meil avaldamiseks ei kõlba.

E. L. P-s. „Nelja proosaluuletuse“ tõlget ei saa tarvitada.

K. M. Siin. „Oopium“ ei ilmu. „Adam ja Eva“ võiks avaldamiseks võimalust ootama jääda.

Udola. T-us. Oli aeg, kus sarnaseid „uduseid“ sõna-kõlksutusi ja „meeleolust“ nõretavaid pildikesi hinnati; see näib, õnneks, mööda olevat. Sellepärast ei leia sarnased „Udud“ vist kusagil täiealiste toimetatud aja-kirjades ruumi.

A. P. Siin. „Teravamaid kilde“ ei saa tarvitada.

„edm“, **Siin.** Kogu saadetusest ei kõlba midagi avaldamiseks.

P. E. T-us. Selles ajaloolises kirjutuses ei ole sisuliselt ega meetoodiliselt midagi uut. Ei maksa avaldada.

E. F. T-us. Nali ega naljapilt ei lähe.

A. K. V.-M-s. Teie sonetid ei kõlba avaldamiseks.

A. K. T-us. „Sügisese“ vormilt kuluu ja algupäratu. Ei.

— **O. T-us.** Novellid „Tüli“ ja „Kiriku teel“ avaldamiseks nõrgad.

X. X. Tõlkimiseks ei ole takistusi ühestki keelest, peale Prantsuse keele. — Põhimõttelikult ei ole meil midagi mõnede mõtteteadlaste elulugude ja nende õpetuste avaldamiseks; kõik oleneb sellest, kuidas ainet käsitletud.

El. M-a. Nagu pangas Teid ei usaldataks, kui Teie läheksite ja ütleksite: „Ma olen lõpmatu rikas“, nii ei saa meie kaasa tunda, kui Teie kinnitate: „Ja ilus, nõiduslik ilus oli see elu! Ma tundsin end olema eednis“ jne.

Järgmine lause annab aga teie sadistlistest kalduvustest tõendust, mitte aga kunstilistest:

„Ma sooviksin olla kõige verejanulisem vampiir. Ma tahaksin ta verd tilgakaupa oma põlevate huultega imeda, iga tema valuilme järele teda kirglselt suudelda ja soostada: „Sa pead mind armastama!“

K. E. T-s. Arvustus Bergmani luuletustest pealiskaudne. Ei ilmu.

K. P. T-s. Vastame Teile kiires korras, nagu soovite, et „Kurbus“ avaldamiseks ei kõlba.

Vastutav toimetaja Ed. Hubel.

Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Tervishoidliseks ja arstliseks
 otstarbeks
korsettide tööstus
A. Valdt.

Maakri tän. 24, krt. 3.

Näitusel esimesed auhinnad.

Kena kehakuju annavad ainult minu töökojas valmistat. korsetid

OSKAR VIKMANNI
 KELLASEPÄÄRI JA ESIMESEKLASSI PARANDUSTÖÖKODA
 -- VIRU TÄN nr. 15. --

A. Brandmann'i

kõige vanem
shokolaadi-
kompveki- ja
biskviidi-
tööstus

Tallinn, V. Tartu mnt. 4.
Kõnetraat nr. 15-94.

Hooajaks

suures valikus mitmesuguseid

lae- ja laua-
elektriarmatuure

soovitab

Joh. Berner,
Tallinn, V. Karja tän. 12.

AJAKIRJAS «AGU»

hakkab oktoobri-
kuul ilmuma Sven
Elvestadi põnev
romaan

**Dr. Gravenhaagi
surm ja tema
juhtumised
peale seda.**

See romaan kirjeldab suure kurjategija
sündmusrikast elu ja teguist. Kirjanik
jälgeb kurjategija hingeelu ja tegude põh-
iusi meisterliku peensusega. Romaan on
algusest lõpuni haruldaset põnev ja kaa-
sakiskuv.

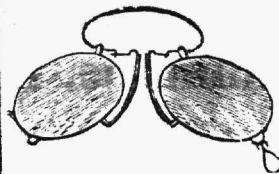
Naisterahvariiete töötuba

Oskar & Anni

Narva m. 10, k. 2, Kõnetr. 13-75

*Võtan vastu tellimisi:
mantlid, kostüümid, kasukad, e, c, t.*

Kõige austusega Anni.

Uuk

- Narva mnt. nr. 4. -
Prillide tööstus.

Iga kaupmees, tööstur ja põllumees ostab

A/S. W. Schneider ja Ko.,

Tallinnas, Estoonia puiest. 19. Kõneir. 401, 18-42 ja 26-34,

juurest kasulikumalt kui kusaõilt mujalt.

Järgmiste vabrikute peaesitaja Eestis:

A. S. R. Wolf, A. G. Magdeburg-Buckau lokomobiilid ja rehepeksumasinad	Hannoversche Eisengiesser. & Mschf. rohu- ja viljaniitjad «HAWA»
Orenstein & Koppel, Berlin, vedurid ja raudtee tarbeained	Richard Felde, Remscheid kreis-, kaater-, palgi- jne. saed
Ernst Krause & Ko., Berlin, metallitööstusemasinad	C. F. Weber, Stettin katusepapp, katusetõrv
A. S. R. Wermke, A. G., Heiligenbeil, sahad ja heinarehad	Scharrer & Gross, Nürnberg naftamootorid
DWF, Berlin, kuulilaaõrid	Bismarkshütte, Oberschlesien tööriistade-, vedru- ja reetallateras
Massei Harris, London, oriigin. Ameerika niidumasinad	Dano-Stocker, Kopenhagen aurukaala sissesead. põlevk. jaoks
Steyr-Austria automobiilid	A. S. Stella, Oos-Baden laaõrimetall «Stella»
Teicherl & Sohn, Liegnitz puutööstusemasinad	Weipert & Söhne, Heilbronn õõõpliõa rehepeksumasinad

Alaline suur ladu

põllutööriistades ja masinates, rauas, terases, plekkides, väljamaa katuse-
tõrvas, ja pappides, kõiksuõu ehitusmaterjaalis, käsitööriistades, teras- ja
raudkaupades jne.

Vankriassid, sahaterad ja traatnaelad valmistakse omas vabrikus, Tellis-
kivi tän. 33. Sealsamas tehakse ka kõiksuõu masinate, automobiilide
mootorite jne. parandustõid asjatundjate juhatusel.

Kõik ruttavad

A/S. W. Schneider & Ko.

juure, Tallinnas, Estoonia puiestee Nr. 19.

Telegrammi-aadr.: Walschneider.

„AGU“

on loetavam Eesti ajakiri.

„AGU“ on sisuliselt kõige huvitavam ja mitmekesisem ajakiri.

„AGU“ on kõige pildirikkam ajakiri.

„AGU“ ilmub korralikult igal nädalal, tema kestev ilmumine on kindlustatud „PÄEVALEHE“ osaühisuse poolt.

„AGU“ toob ainult väärtuslikku ja kõlbulikku lugemismaterjaali.

„AGU“ toob pilte tähtsamatest sündmustest, tegelastest ja kujutavast kunstist.

„AGU“ ei peaks üheski majas puuduma!

Tellige „AGU“ ja soovitage kõigile oma tuttavatele!

„AO“ tellimise hind: ühes kuus 120 mk.
kahes „ 240 „
kolmes „ 360 „
Üksiknumber 30 „

„AOS“ kuulutamine on kasulik, sest ajakirja, iseäranis pildiajakirja, ei visata kohe ära nagu ajalehte, vaid hoitakse alal ja võetakse mitmel korral kätte.

Nii on ajakirja kuulutusel **kestev mõju!**

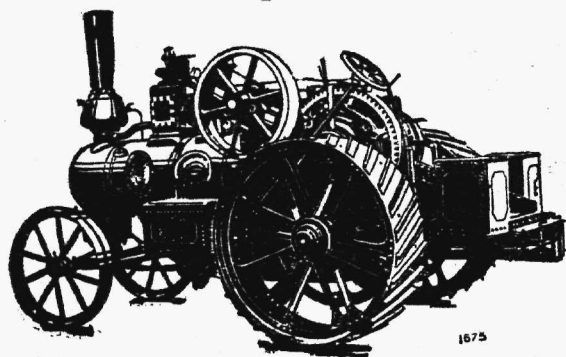
Kulutuste hind: 1 lehekülg 3500 marka
1/2 „ 1750 „
1/4 „ 875 „
1/8 „ 440 „
1/16 „ 220 „

Tellimisi ja kuulutusi võtab vastu „PÄEVALEHE“ ja ajakirja „AGU“
kontor Tallinnas, Pikk tän. 2.

Kirjade aadress: Tallinn, Pikk tän. 2, „Agu“.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus
(Päevaleht).

Kõige suurema ja vanema Inglise
Clayton & Shuttleworth'i
vabriku
isesõitjad ja hobustega veetavad
rehepeksugarnituurid

on ilmakuulsuse võitnud oma tehniliselt kõige täielikuma konstruktsiooni, tugeva ehituse, suure töövõime ja erakorraliselt pika ea tõttu. Kõik Eestisse määratud garnituurid ehitatakse eriti meie maa oludele vastavalt niiske ja märja vilja peksemiseks, sellepärast ei tule ühtegi ummistust ette ja kõik terad, isegi kõige kõhnemad, saadakse kõige paremalt puhastatult ja sorteeritult kätte, mis tõttu CLAYTONI garnituure meie maal kõige paremateks ja otstarbekohasemateks loetakse;

CLAYTONI vähemaid peksumasinaid, ehitatud töötamiseks traktoritega ja naftamootoritega, CLAYTONI ristikheinaseemne ja peksumasinaid,

CLAYTONI kõige ökonoomilisemaid **lokomobiile**

ülekuumendatud ja küllastatud auruga, meie maa kütteoludele vastavalt ehitatud igasuguse väike- ja suurtööstuse jaoks 4 kuni 1000 hobuse jõuni,

CLAYTONI naftamootore, SAEKAATRID igas suuruses, FORDSON traktore 10/20 HP, OLIVER hobuseatru kõigis suurustes,

sõidu- ja veoautosid, autoomnibusse

kõigis suurustes soovitab omast ladust kõige soodsamate hindadega ja lahedate maksutingimistega.

HANS VINNAL,

Tallinn,
S. Tatari tän. nr. 1,
kõnetraat: 3-42 ja 3-72.